

СУЧАСНАЯ БЕЛАРУСКАЯ ПРЫСУТНАСЦЬ У ВІЛЬНІ GUDAI IR JU GYVENIMAS DABARTIES VILNIUJE

Ля вытокаў незалежнай Беларусі Сярэдзіна XIX – пачатак XX ст.
Prie nepriklausomos Gudijos ištakų XIX a. vid. – XX a. pr.

Ад аўтара:

Дадзены нумар культурна-інфармацыйнага выдання створаны адмыслова для азнаямлення з мясцінамі, што звязаныя з беларускім жыццём у Вільні ў сярэдзіне XIX – пачатку XX ст.

Вы зможаце азнаёміца з сучасным станам беларускай прысутнасці ў Вільні, паблukaць па вуліцах ды месцах, дзе блукалі славутыя беларусы. Паглядзеце на тое ж неба, на якое глядзелі выбітныя дзеячы беларускай культуры, падыхаць паветрам, якім дыхалі беларускія адраджэнцы. Безумоўна, мы не зможем адлюстраваць усё тое, што мелі беларусы на той момант, але гэта нашая маленская спроба і крок наперад да аднаўлення беларускай гістарычнай памяці.

Удаламо гудатэкстаў на беларускай і літоўскай мовах – шырокая падборка фотаздымкаў і мапаў-схемаў.

Жадаем вам прыемнага падарожжа!

Autoriaus pratarmė:

Šis kultūros informacijos leidinio numeris skirtas susipažinti su vietomis, susijusiomis su gudų gyvenimu Vilniuje XIX a. vid. – XX a. pr.

Galēsite daugiau sužinoti apie tai, kuo pasireiškia gudų buvimas Vilniuje šiuo metu, pasivaikščioti po gatves ir vietoves, kur teko lankytis įžymiems gudams. Pažiūrēti i tą patį dangų, i kurį žvelgē įstabinis gudų kultūros veikėjai, pakvēpuoti tuo pačiu oru, kuriuo kvėpavo Gudijos atgimimo kūrėjai. Be abejo, negalime atspindēti visko, ką turėjo gudai tuo metu, bet tai tebus mūsų mažytis mēginimas ir žingsnis gudų istorinės atminties gaivinimo keliui.

Prie tekstu gudų ir lietuvių kalbomis pridedame gausų nuotraukų ir žemėlapių rinkinį.

Linkime malonios kelionės!

Выдавецкая заўвага

Серыя “Сучасная беларуская прысутнасць у Вільні” выпушчаная адмыслова для азнямлення як беларусаў, так і літоўцаў з гісторыяй і сучасным станам жыцця беларусаў на Віленшчыне.

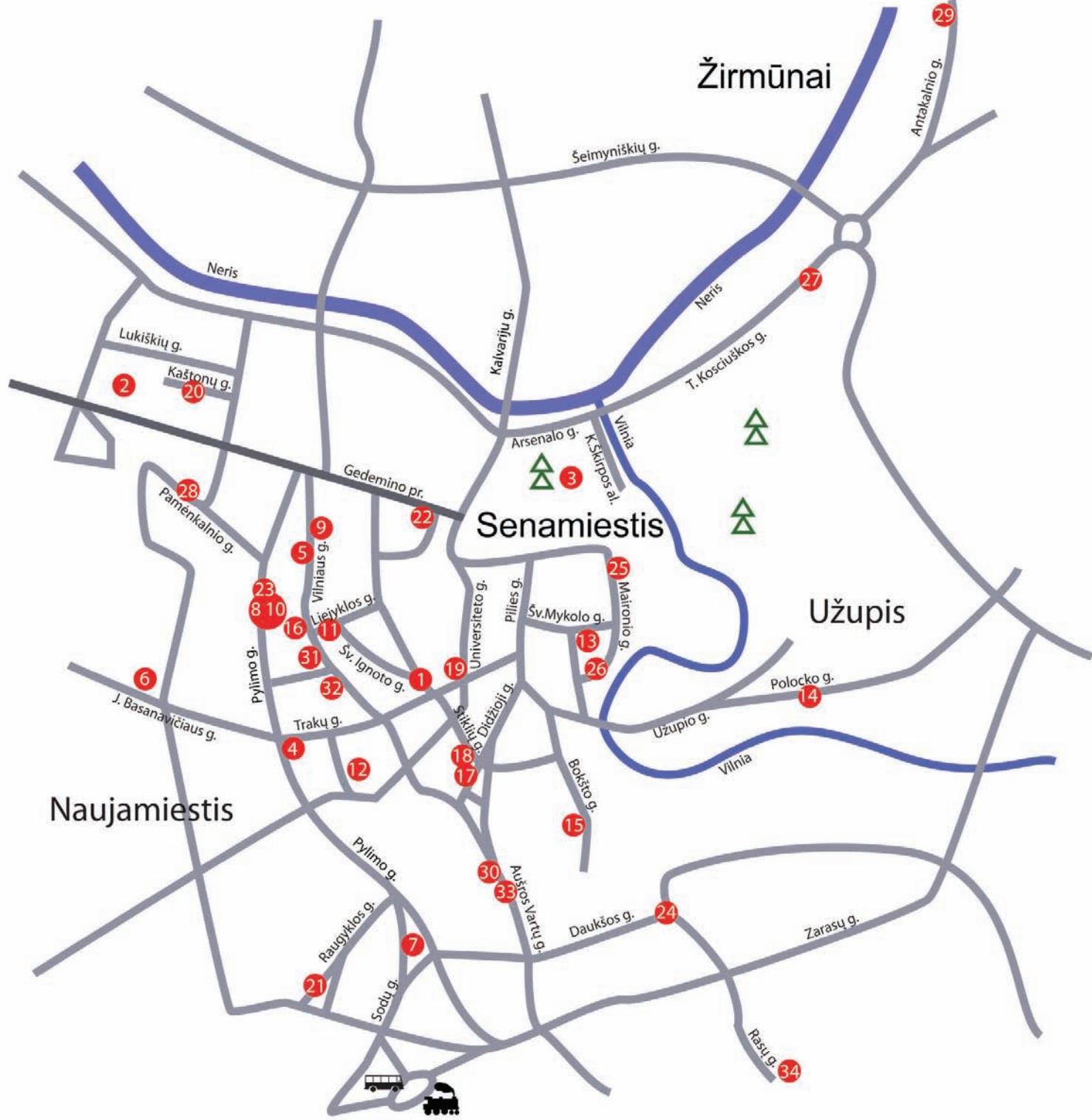
Дзве мовы (беларуская і літоўская), фотаздымкі ды мапы-схемы дадуць вам дадатковыя магчымасці ў пошуку прысутных у выданнях мясцінаў, устаноў і іншую разнастайную інфармацыю.

Leidėjų pastaba

Serija “Gudai ir jų gyvenimas dabarties Vilniuje” išleista specialiai tam, kad ir lietuviai, ir patys gudai galėtų daugiau sužinoti apie tai, kaip šiuo metu Vilniuje sekasi gyventi gudams (baltarusiams).

Dvi kalbos (gudų ir lietuvių), nuotraukos ir žemėlapiai suteiks daugiau galimybių rasti leidiniuose minimas vietoves, įstaigas ir kitą informaciją.

Žirmūnai

Мапа/ Žemėlapis

1. Мемарыяльная дошка ў гонар Кастуся Каліноўскага/
Kasto Kalinausko atminimo lenta
2. Лукішская плошча/ Lukiškių aikštė
3. Замкавая гара/ Pilies kalnas
4. Віленскі акруговы суд. Месца працы Ф.Багушэвіча
(палац Тышкевічаў)
Vilniaus apygardos teismas. F. Bahuševičiaus darbo vietė
(Tyškevičių rūmai)
5. Рэдакцыя газеты “Наша Доля”/ Laikraščio “Naša Dolia” redakcija
6. Рэдакцыя газеты “Наша Ніва” 1906 г /
Laikraščio “Naša Niva” redakcija 1906 m.
7. Рэдакцыя газеты “Наша Ніва” 1907 г /
Laikraščio “Naša Niva” redakcija 1907 m./
8. Рэдакцыя газеты “Наша Ніва” 1911 - 1913 гг./
Laikraščio “Naša Niva” redakcija 1911 - 1913 m.
9. Рэдакцыя газеты “Наша Ніва” 1913 - 1914 гг. /
Laikraščio “Naša Niva” redakcija 1913 - 1914 m.
10. Дом міністра Беларускай Народнай Рэспублікі
(Вацлаў Ластоўскі) /
Gudijos Liaudies Respublikos ministro namai (Vaclau Lastouski)
11. Дом Янкі Пазняка/Jankos Pazniako namai
12. Касцёл Св. Мікалая. Месца службы Адама
Станкевіча/
Šv. Mikalojaus bažnyčia. Adamo Stankevičiaus mišių vieta
13. Касцёл Св. Міхала. Месца службы Адама Станкевіча/
Šv. Mykolo bažnyčia. Adamo Stankevičiaus mišių vieta
14. Дом Адама Станкевіча/ Adamo Stankevičiaus namai
15. Дом Браніслава Тарашкевіча/ Branislavo Taraškevičiaus namai
16. Мемарыяльная дошка ў гонар Б.Тарашкевіча/

- Branislavo Taraškevičiaus atminimo lenta
17. Мемарыяльная дошка ў гонар Ф.Скарыны/
P. Skorinos atminimo lenta
18. Дом-друкарня Ф. Скарыны/ P. Skorinos spaustuvė
19. Друкарня Марціна Кухты / Martyno Kuktos spaustuvė
20. Беларускае выдавецтва таварыства / Gudų leidėjų draugija
21. Выдавецтва Б. Клецкіна / B. Kleckino spaustuvė
22. Бібліятэка Барыса Даніловіча/ Baryso Danilovičiaus biblioteka
23. Друкарня імя Францішка Скарыны/ Pranciškaus Skorinos vardo spaustuvė
24. Беларускі пасольскі клуб/ Gudų pasiuntinių klubas
25. Беларускі народны дом/ Gudų tautos namai
26. Мемарыяльная дошка ў гонар Р. Шырмы/
R. Šyrmos atminimo lenta
27. Жылыя дамы. Архітэктар Лявон Вітан-Дубейкаўскі/
Gyvenamieji namai. Architektas Liavonas Vitan-Dubeikauski
28. Дом Пятра Сергіевіча ў міжваенны час/
Piotro Serhijevičiaus namai tarpukariu
29. Дом Пятра Сергіевіча з 1940-х гадоў/
Piotro Serhijevičiaus namai trečiajame dešimtmetyje
30. Базыльянскія муры/ Bazilijonų mūrai
31. Дом настаўніка (першая пастаноўка камедыі
Я.Купалы “Паўлінка”)/
Mokytoju namai (pirmas J. Kupalos komedijos “Paulinka” pastatymas)
32. Беларускі банк/ Gudų bankas
33. Беларускі інстытут гаспадаркі і культуры/
Gudų ūkio ir kultūros institutas
34. Могілкі Росы/ Rasų kapinės

*Па сцяжыне з мінулага ў сучаснасць
Praeities – dabarties taku*

Вільня – вялікі алмаз на мапе сучаснай Еўропы. Вільня – каштоўны скарб шматлікіх сучасных народаў і іх культур, а таксама сотняў тысяч жыхароў гэтага незвычайнага горада і да сённяшняга дня. Вільня... Можна пералічваць сотні, а можа, і тысячы яе заслугоў і апісваць “трохпавярховымі” эпітэтаў ўздыхі па гэтым горадзе, але думаю, што ўсё гэта блікне перад самым асноўным, а менавіта тым, што ж на самай справе значыць Вільня для ўсіх тых, чые лёсы звязаныя з ёю.

Вільня – сучасная сталіца Літоўскай Рэспублікі, старажытная – Вялікага Княства Літоўскага, Рускага, Жамойцкага, Кіеўскага, Валынскага, Падольскага, Ліфляндскага, Смаленскага, Чарнігаўскага і іншых земляў.

Адзін горад – дзесятак народнасцяў. Адзін горад – дзесятак варыянтаў гісторыі. Вільня – менавіта той горад, які аб'ядноўвае ўсіх нас: літоўцаў і беларусаў, рускіх і паліакаў, габрэяў і немцаў ды і многіх іншых народы. У мяне такое адчуванне, што гэты горад быў адмыслова створаны Госпадам Богам менавіта дзеля таго, каб суседнія народы зразумелі, што ў нас нашмат больш агульнага, чым рознага.

Вільня – еўрапейская Мека, горад старажытных ліцвінаў і тых народнасцяў, якія крэўнымі повязямі знітаваныя з гэтым старадаўнім народам. Вільня – горад, які яднае ўсіх нас і дае ўсім нам моц і сілу.

На сённяшні дзень менавіта Літоўская Рэспубліка ўзяла на сябе праста агромністую адказнасць па ахове і доглядзе “горада-музея пад адкрытым небам”. Таго месца на планеце Зямля, якое кожнаму з нас вядомае і кожнаму з нас вельмі дарагое. За гэты цяжар адказнасці

Vilnius yra didelis deimantas šiuolaikinės Europos žemėlapyje. Vilnius yra vertingas daugelio šiuolaikinių tautų ir jų kultūrų turtas, priklausantis ir keliems šimtams tūkstančių šio nepaprasto miesto gyventojų. Vilnius...

Galima vardyti šimtus, o gal ir tūkstančius jo nuopelnų, „triaukšciais“ epitetais žavētis šiuo svajū miestu, bet manau, visa tai nublanksta prieš tai, kas svarbiausia – ką iš tikrujų reiškia Vilnius visiems, kieno likimai susiję su juo.

Vilnius yra dabartinė Lietuvos Respublikos ir senovinė Lietuvos, Rusų, Žemaičių, Kijevo, Voluinės, Podolės, Livonijos, Smolensko, Černigovo ir kitų žemių Didžiosios Kunigaikštystės sostinė.

Vienas miestas – dešimtis tautybių. Vienas miestas – dešimtis istorijos variantų. Vilnius yra būtent tas miestas, kuris vienija mus: lietuvius ir gudus, rusus ir lenkus, žydus ir vokiečius bei dar daug žmonių ir tautų. Man regis, Viešpats Dievas tyčia sukūrė šį miestą, kad gretimos tautos suprastų, kad turime daugiau bendra, nei atskira.

Vilnius yra Europos Meka, senovės LDK gyventojų ir iš jų kilusių tautų miestas. Vilnius yra miestas, kuris jungia mus visus ir teikia stiprybės.

Šiuo metu būtent Lietuvos Respublika prisiémē tiesiog didžiulę atsakomybę saugoti ir prižiūrėti „miestą muziejų po atviru dangumi“. Та Žemės planetos tašką, kuris kiekvienam iš mūsų žinomas ir kiekvienam labai brangus. Už šią atsakomybę naštą turime visi būti Lietuvos Respublikai dėkingi.

Kas gi yra „gudų Vilnius“ mano supratimu? Ir kokią vietą дабар užimame mes šiame mieste? „Jeigu тėvynainiai geriau паžins Vilniaus gudų istoriją ir kultūrą, man tai bus geriausias atpildas“,

Літоўскай Рэспубліцы ўсе павінныя быць уздзячныя.

Што ж такое “беларуская Вільня” ў майі разуменні? І якое месца цяпер мы займаем у гэтым горадзе?

“Лепшае пазнанне суайчыннікамі помнікаў беларускай гісторыі і культуры Вільні будзе для мяне найлепшай узнагародай”, – так казаў славуты Лявон Луцкевіч, аўтар кнігі “Вандроўкі па Вільні”. Сапраўды, ніхто не можа прэтэндаваць на ёсё, бо ніхто не мае на гэта анікага права. Нам, беларусам, трэба асэнсаваць і дагледзець хаця б тое, што непасрэдна датычыць Беларусі. Агульную гісторыю, агульную спадчыну трэба даглядаць супольна, на ўзоруні краін, нашчадкаў Вялікага Княства.

Віленская беларуская гімназія, дом, дзе жыў і працаваў легендарны Францішак Скарына, касцёл Святога Міхала, дзе служыў славуты А. Станкевіч, царква Святой Ефрасінні Палацкай, пахаванні на віленскіх могілках славутых беларусаў, мемарыяльныя шыльды і яшчэ сотні месцаў, якія так альбо інакш звязаныя з сучаснай Беларуссю наўпрост. Гэта вялізная беларуская спадчына. Але ж чаму амаль ніхто не даглядае гэту спадчыну? Пытанне для дыскусіі мы пакінем адкрытым.

- сакё žymus Liavonas Luckevičius, knygos „Kelionės po Vilnių“ autorius. Išties niekas negali pretenduoti į viską, nes niekas į tai neturi jokios teisès. Mums, gudams, reikia iþprasminti ir prižiūrēti bent jau tai, kas tiesiogiai siejasi su Gudija. Bendrą istorią, bendrą paveldą reikia prižiūrēti drauge, šaliu LDK paveldetoju lygmeniu.

Vilniaus gudų gimnazija, namai, kur gyveno ir dirbo legendinės Pranciškus Skorina, Šv. Mykolo bažnyčia, kur kunigavo garsus A. Stankevičius, Šv. Eufrosinijos Polockietės cerkvė, iðzymių gudų kapai Vilniaus kapinėse, atminimo lentos ir dar šimtai vietų, vienaip ar kitaip tiesiogiai susijusi su dabartine Gudija. Tai didžiulis gudų paveldas. Tačiau kodèl jo beveik niekas neprižiūri? Klausimą diskusijai palikime atvirą.

Vilniaus oru kvépavo Skorina ir Kalinauskas, Kolasas ir Kupala, Bahdanovičius ir Bahuševičius. Šiuo oru kvépavo ištisos žinomų ir nežinomų gudų kartos. Mūsų protëviai buvo laisvi, пaskui sieké būti laisvi, пaskui žinojo tos laisvës vertę. Ši žemë suteikë prieglobstį šimtams tükstančių gudų, kurie taikiai sugyveno su savo broliais – kitų tautų žmonémis.

Віленскім паветрам дыхалі Скарына і Каліноўскі, Колас і Купала, Багдановіч і Багушэвіч. Гэтым паветрам дыхалі цэлыя пакаленні вядомых і невядомых беларусаў. Нашыя продкі былі свабоднымі, пасля намагаліся быць свабоднымі, а пасля ведалі кошт гэтай свабодзе. Гэтая зямля дала прытулак сотням тысяч беларусаў, якія добра і мірна ўжываліся разам са сваімі братамі – іншымі народамі.

Беларусь, Польшча, Літва, Украіна, а таксама Расія – цяпер розныя краіны, але, як ні глядзі, з агульнай гісторыяй. Не заўжды мірнай, але ж агульнай...

Агульная і ў той жа час мірная гісторыя была толькі тут, у Вільні. Гэтая талерантнасць і добразычлівасць застаецца тут і цяпер. Так было, так ёсць і няхай так будзе.

Кірыл Атаманчык

Gudija, Lenkija, Lietuva, Ukraina, taip pat Rusija – dabar tai skirtengos šalys, tačiau, kaip bežiūrētum, su bendra istorija. Ne visad taikia, o vis dėlto bendra...

Istorija, kuri buvo ir bendra, ir taiki, buvo tik čia, Vilniuje. Ši tolerancija ir geranoriškumas išlieka ligi šiol. Taip buvo, taip yra ir taip tebūnie.

Kiryll Atamanchyk

Арышт аднаго з кіраўнікоў паўстання 1863 года

Vieno iš 1863 metų sukilimo vadovų areštas

ŠIUOSE RŪMBOSE RUVO PRIEŠ MIRTIES BAUSMĘS
IVYKDYNA KALINAKAS 1863-1864 MITHU
SUKLIMO LIETUVOS IR GUDIJOJE VADAS
KOSTAS KALINAUSKAS

У ГЭІМ БУДНІКУ ПЕРАД СЪМЯРТНІМ
ПАКАРАНДНЕМ БЫІУ ЭФНЯВОЛЕНЫ КІДАҮНІК
ПАУСТАНДНА 1863-1864 ГДАОУ
У ЛІТВЕ і на БЕЛАРУСІ

КАСТУСЬ КАЛИНОЎСКІ

Мемарыяльная дошка ў гонар Кастуся Каліноўскага
Kosto Kalinausko atminimo lenta

Кастусь Каліноўскі – адзін з кіраўнікоў паўстання 1863 года. Публіцыст. Паэт. Пасля здушэння паўстання расійскімі царскімі войскамі быў арыштаваны на сваёй кватэры ў доме каля касцёла Св. Яна (Piles g.).

Пасля затрымання быў змешчаны ў вязніцу непадалёк ад касцёла Св. Духу (Dominikonų g.) па вуліцы Sv. Ignoto g. 11. Тады там знаходзілася большасць паўстанцаў 1863 года.

Сёння на сцяне былога Дамініканскага кляштара знаходзіцца мемарыяльная шыльда ў памяць аб tym, што Кастусь Каліноўскі правёў тут апошнія дні свайго жыцця.

Kostas Kalinauskas (Kastus' Kalinouski) – vienas iš 1863 metų sukilimo vadovų. Publicistas. Poetas. Sukilimą numalšinus Rusijos caro kariaunoms, buvo areštuotas savo bute name prie Šv. Jonų bažnyčios (Pilies g.).

Sulaikytą jį įkalino netoli Šv. Dvasios bažnyčios (Dominikonų g.) Šv. Ignoto g. 11. Ten buvo kalinami dauguma 1863 m. sukilėlių.

Šiandien ant buvusio kalėjimo sienos kabو atminimo lenta, primenant, kad čia Kostas Kalinauskas praleido пaskutines savo gyvenimo dienas.

Šv.Ignoto-11

Мемарыяльная дошка ў гонар Кастуся Каліноўскага
Kosto Kalinausko atminimo lenta

Лукішская плошча – месца пакарання паўстанцаў 1863 года

Lukiškių aikštė – 1863 m. sukilėlių bausmės vieta

Цягам 1863–1864 г. на Лукішскай плошчы ў Вільні забівалі паўстанцаў, што абаранялі сваю зямлю ад царскай Расіі. У 1863 годзе тут быў павешаны яшчэ адзін кіраўнік антырасійскага паўстання Зыгмунд Серакоўскі (родам з Валыні, Украіна).

А вось што піша пра смерць самога Каліноўскага знакаміты беларускі пісьменнік Уладзімір Караткевіч :

“...Калі яго вялі на пакаранне, ён, як і ўсе “чырвоныя”, трymаў кулак левай рукі на tym месцы, дзе білася сэрца. Стары ўмоўны знак змоўшчыкаў: – Люблю Беларусь!

Грымелі барабаны. І пад гэты пошчак была зроблена адна з самых чорных спраў, якія ведала беларуская гісторыя.

Гэта было 10 сакавіка 1864 года ў дзесяць гадзін трыццаць хвілін раніцы”.

Сёння на Лукішскай плошчы ўсталяваная сціплая памятная пліта кіраўнікам паўстання 1863 года: Каліноўскуму і Серакоўскуму. Надпісы на пліце па-літоўску і па-расійску.

Таксама ўдзячнымі літоўцамі ўсталяваны памятны драўляны крыж з надпісам “Змагарам за свабоду Літвы” (на літоўскай мове).

1863–1864 metais Lukiškių aikštėje žudė sukilėlius, gynusius savo žemę nuo carinės Rusijos. 1863 metais čia pakartas dar vienas antirusiško sukilimo vadas Zigmantas Sierakauskas (kilęs iš Voluinės, Ukraina).

O štai ką apie paties Kalinausko mirtį rašo garsus gudų rašytojas Uladzimiras Karatkevičius:

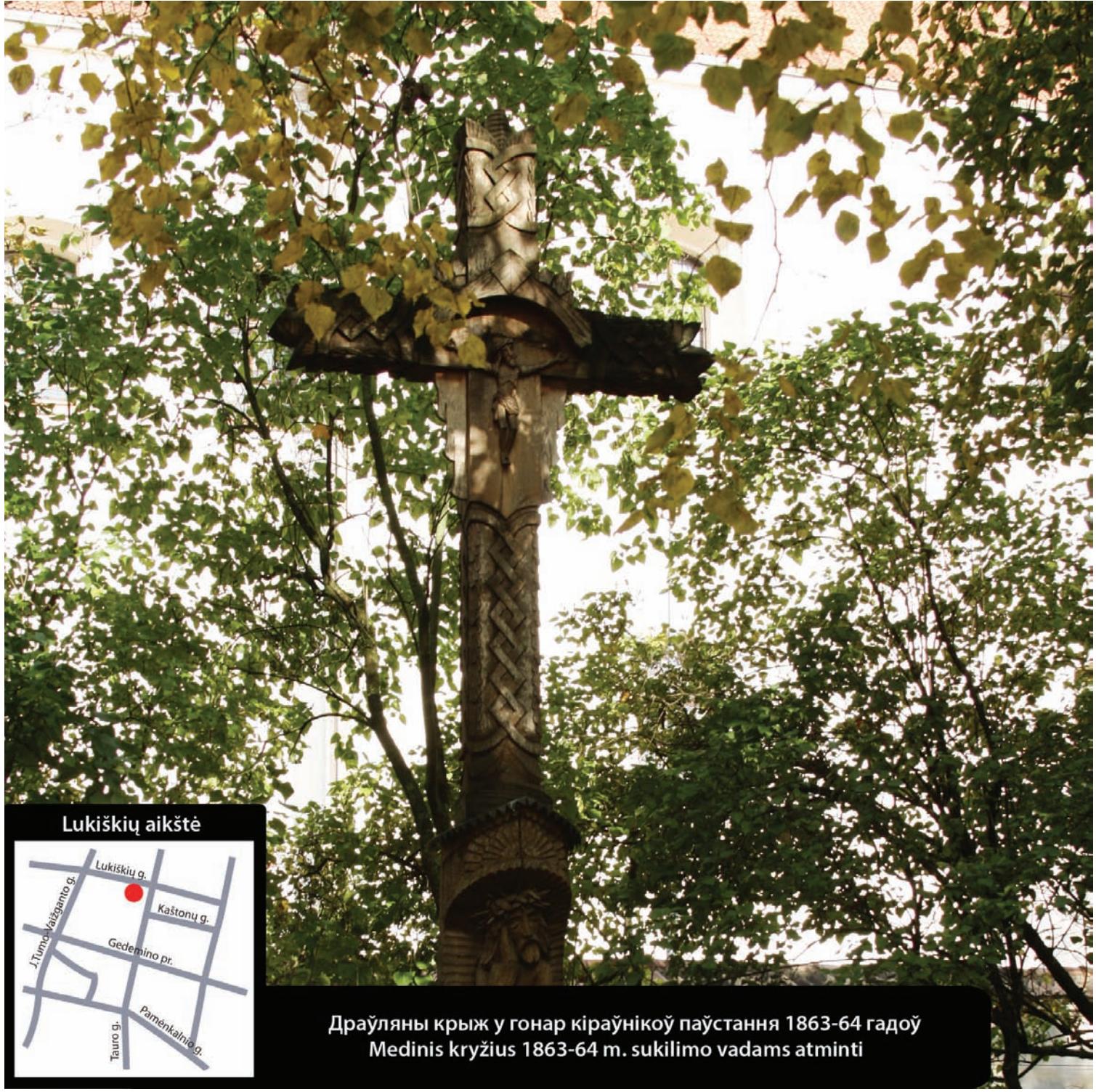
„...Kai jি vedė į bausmę, jis, kaip ir visi „raudonieji“, laikė kairės rankos kumštį sugniaužta ties ten, kur plaka širdis. Senas sutartinis sąmokslininkų ženklas: Myliu Gudiją!

Trenkė būgnai. Ir jiems griaudint, įvykdytas vienas juodžiausiu Gudijos istorijoje darbu.

Tai įvyko 1864 metų kovo 10 dieną dešimtą valandą trisdešimt minucių ryto.“

Šiandien Lukiškių aikštėje yra kukli lenta 1863 metų sukilimo vadams – Kalinauskui ir Sierakauskui – atminti. Užrašai ant lentos lietuvių ir rusų kalbomis.

Dékingi lietuviai taip pat pastatė medinį kryžių su užrašu „Kovotojams už Lietuvos laisvę“ lietuvių kalba.

Lukiškių aikštė

Драўляны крыж у гонар кіраўнікоў паўстання 1863-64 гадоў
Medinis kryžius 1863-64 m. sukilimo vadams atminti

Таямніца “магілы Каліноўскага”

“Kalinausko kapo” paslaptis

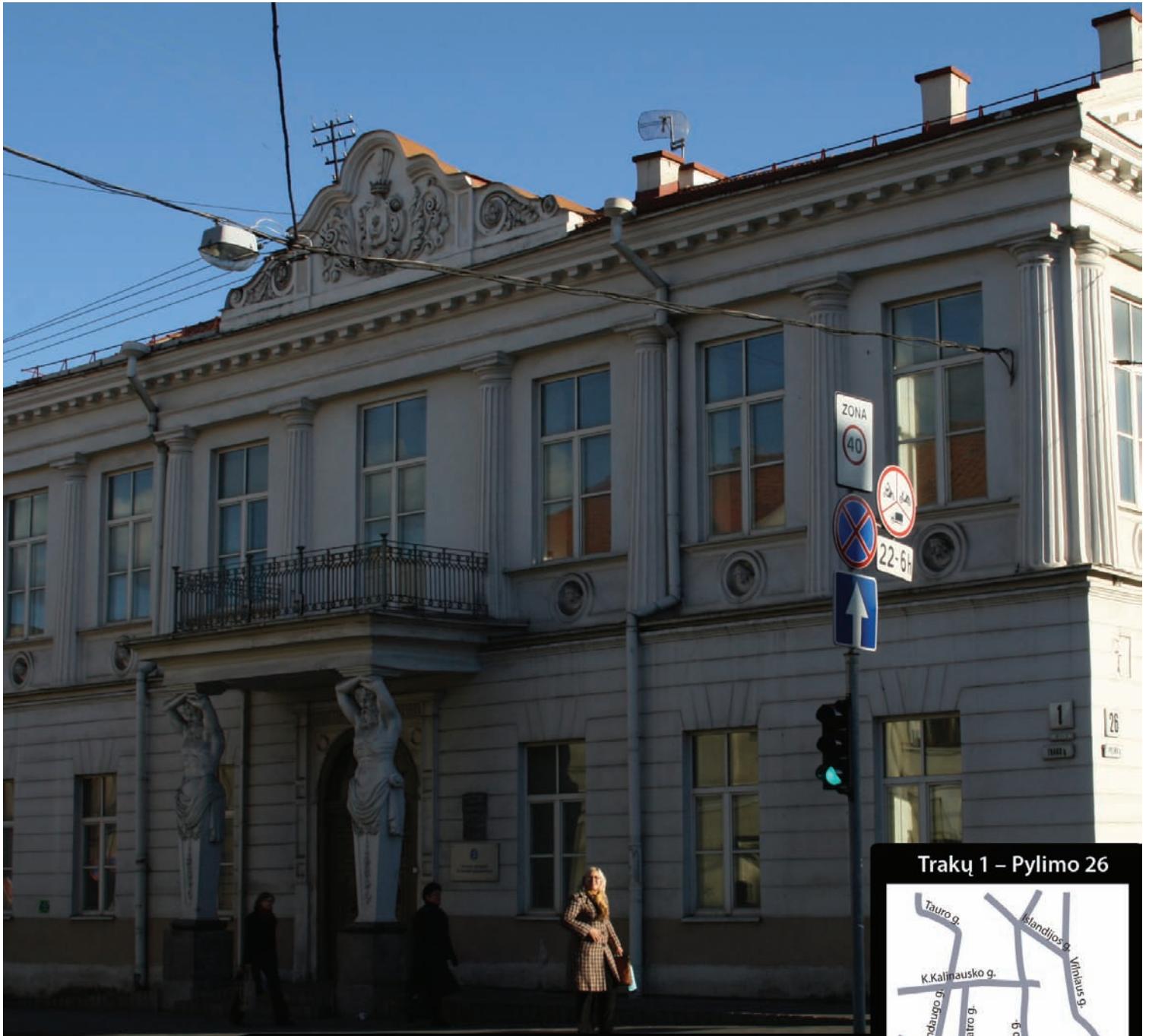
На сённяшні момант дакладна не высветленае места пахавання кіраўніка антыцарскага паўстання 1863 года Кастуся Каліноўскага. Многія навукоўцы мяркуюць, што гэтае пахаванне хутчэй за ўсё знаходзіцца на Замкавай гары ў Вільні, дзе ў той час размяшчаліся царскія войскі. Некаторыя даследаванні паказваюць на гэта, і абмеркаванне дадзенага факту яшчэ наперадзе.

Трэба адзначыць і той факт, што з 1930 па 1939 гады (як сведчаць фотаздымкі польскіх фотографаў Жданоўскіх) на гары знаходзіўся памятны крыж у гонар паўстанцаў 1863 года. Гэты фотаздымак быў прадэманстраваны шырокай публіцы на фотавыставе “Віленская элегія” (Вільня) у 2009 годзе.

Šiuo metu tiksliai нéra žinoma, kur palaidotas anticarinio 1863 мету sukilimo vadovas Kostas Kalinauskas. Daugelis mokslininkų mano, kad jo kapas tikriausiai yra ant Pilies kalno Vilniuje, kur туomet buvo یsikūrusi caro kariuomenė. І tai nurodo kai kurie tyrinéjimai, ir diskusija dèl šio fakto dar prieš akis.

Pažymétina, kad 1930-1939 metais (kaip rodo lenkų fotografų Ždanowskių nuotraukos) ant kalno stovéjo atminimo кryžius 1863 мету sukiléliams pagerbti. Ši nuotrauka buvo demonstruojама plačiajai visuomenei per parodą „Vilniaus elegija“ Vilniuje 2009-aisiais.

Пачынальнік найноўшай беларускай літаратуры
Naujausiosios gudų literatūros pradininkas

Віленскі акруговы суд Месца працы Ф Багушэвіча (палац Тышкевічаў)
Vilniaus apygardos teismas. F. Bahuševičiaus darbovietė (Tyškevičių rūmai)

Францішак Багушэвіч – беларускі паэт, ідэолаг нацыянальнага беларускага адраджэння, удзельнік паўстання 1863 года, легендарны адвакат. Што яго звязвае з Вільніем?

Францішак нарадзіўся ў фальварку Свіраны (Віленшчына). Пасля атрымання адкукацыі далучыўся да антырасейскага паўстання 1863 г. пад кіраўніцтвам Каліноўскага. Быў паранены, пасля чаго вымушаны быў жыць ва Украіне. Скончыў юрыдычны ліцэй. Вярнуўшыся ў Вільню, распачынае актыўную літаратурную і юрыдычную дзеянасць.

Менавіта у віленскі перыяд Багушэвіч інтэнсіўна разгарнуў сваю літаратурную, публіцыстычную і юрыдычную дзеянасць. Пра яго адвакацкія здольнасці хадзілі легенды. Яго смеласць праста захапляе! У часы, калі Багушэвіч пачаў выдаваць свае творы, на той тэрыторыі беларуская мова была афіцыйна забароненая царскімі ўладамі.

У часы Багушэвіча Віленскі акруговы суд знаходзіўся ў палацы Тышкевічаў. Сучасны адрес: Тракт 1 – Пylim 26. Менавіта ў гэтым судзе працаўваў Францішак Багушэвіч. Пазней, у 1907 годзе, тут знаходзілася рэдакцыя легендарнай беларускай газеты “Наша Ніва”.

Franciškus Bahuševičius – gudų poetas, tautinio gudų atgimimo ideologas, 1863 metų sukilimo dalyvis, legendinis advokatas. Kas jį sieja su Vilniumi?

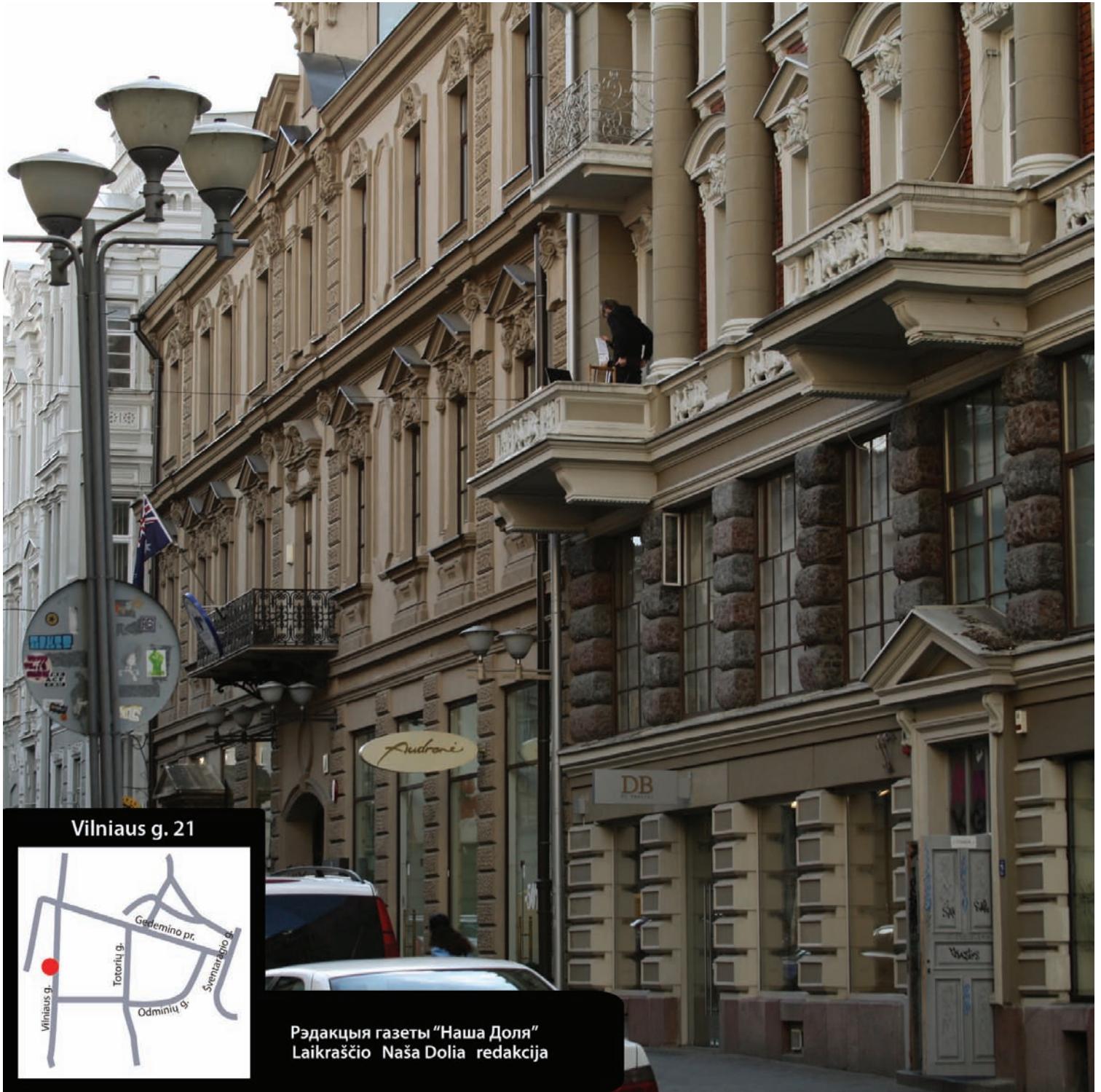
Franciškus gimė Sviranų dvare Vilniaus krašte. Igijęs išsilavinimą, prisijungė prie antirusiško Kalinausko vadovaujamo 1863 m. sukilimo. Buvo sužeistas, по то прiverstas gyventi Ukrainoje. Baigė teisés licējū. Grīžęs į Vilnių, pradeda aktyvią literatūrinę ir teisinę veiklą.

Būtent Vilniaus laikotarpiu Bahuševičius intensyviai išplétojo savo literatūrinę, publicistinę ir teisinę veiklą. Apie jo каip advokato gebējimus sklido legendos. Jo дрāsa tiesiog пакер! Tais laikais, kai Bahuševičius pradējo leisti savo кūrinius, тоje teritorijoje gudų kalba buvo oficialiai caro valdžios uždrausta.

Bahuševičiaus laikais Vilniaus apygardos teismas veikė Tyškevičių rūmuose, dab. adresu Trakų 1 – Pylim 26. Būtent шиame teisme dirbo Franciškus Bahuševičius. Véliau, 1907-aisiais, čia veikė legendinio gudų laikraščio „Naša Niva“ redakcija.

Першая перыядычна легальная беларуская газета “Наша Доля”

Pirmasis periodinis legalus gudų laikraštis „Naša Dolia“

У 1905–1906 гг. Вільня была галоўным цэнтрам і фарпостам усяго актыўнага беларускага рэвалюцыйнага руху таго часу. Тут пад кантролем Беларускай Сацыялістычнай Грамады (беларуская рэвалюцыйная партыя таго часу) выходзілі нелегальныя агітацыйныя выданні, літаратура і першая легальная першыядычна беларуская газета “Наша Доля”. Рэдактарам-выдаўцом газеты быў Іван Тукеркес.

“Наша Доля” пачынае выходзіць у 1906 годзе і ўжо ў 1907 годзе падпадае пад забарону. Агулам выйшла толькі 6 нумароў гэтай газеты.

Цяпер вядомы дом, у якім месцілася рэдакцыя першай легальнай беларускай пераядычнай газеты: Vilniaus g. 21.

1905–1906 metais Vilnius buvo pagrindinis viso anu laiku aktyvaus gudu revoliucinio sajūdžio centras ir forpostas. Čia kontroliuojant Gudu Socialistinei Hramadai (revoliucinės anu laiku gudu partijos) éjo nelegalūs agitaciniai leidiniai, literatūra ir pirmasis legalus periodinis gudu laikraštis „Naša Dolia“. Laikraščio redaktorius ir leidējas buvo Ivanas Tukerkas.

„Naša Dolia“ pradēta leisti 1906 metais ir jau 1907 m. uždraudžiama. Iš viso spēta išleisti tik šešis šio laikraščio numerius.

Dabar žinomas namas, kuriame veikë pirmasis legalus gudu laikraštis: Vilniaus g. 21.

“Наша Ніва” – легендарная беларуская газета

“Naša Niva” – legendinis gudų laikraštis

J. Basanavičiaus g. 17

Рэдакцыя газеты "Наша Ніва" 1906 г
Laikraščio "Naša Niva" redakcija 1906 m.

“Наша Ніва” – газета, якая дала назму цэламу перыяду беларускай гісторыі. “Нашаніўскай парой” называюць адрэзак беларускай гісторыі, які звязаны з моцным нацыянальным уздымам у грамадска-палітычным, літаратурным і асветніцкім жыцці беларусаў таго часу.

“Ні думайце, што мы хочам служыць толькі ці панам, ці адным музыкам. Не, ніколі не! Мы будзем служыць усяму беларускаму скрыўдженаму народу, пастараємся быць люстэркам жыцця, каб ад люстра, свет падаў у цёмнасць <...> Мы з сваёй стараны будзем стараца, каб усе беларусы, што не ведаюць, хто яны ёсць, зразумелі, што яны беларусы і людзі, каб пазналі сваё права і памаглі нам у нашай работе...”

(Вытрымкі з першага нумару “Нашай Нівы”)

Першы віленскі адрес, што звязаны з газетай, – J. Basanavičiaus g. 17. Тут месцілася рэдакцыя “Нашай Нівы” ў 1906 годзе.

Газета “Наша Ніва” мела больш за 3000 карэспандэнтаў-сялян з самых розных куткоў Беларусі. За першыя некалькі гадоў працы “Наша Ніва” змясціла на сваіх старонках амаль тысячу карэспандэнцый. Для тысяч беларусаў гэтая газета была першай прачытанай імі газетай, першай крыніцай інфармацыі на зразумелай для іх мове.

У 1907 годзе рэдакцыя “Нашай Нівы” пераехала на новае месца. Цяпер гэта быў будынак па адрасе Pylimo g. 51.

З 1908 па 1910 год рэдакцыя “Нашай Нівы” знаходзілася на Vilniaus g. На вялікі жаль, як сведчыць Л. Луцкевіч у сваёй кнізе “Вандроўкі па Вільні”, гэты дом не захаваўся,

„Naša Niva“ (Mūsų dirbama žemė) – tai laikraštis, suteikęs pavadinimą visam gudū istorijos tarpsniui. „Našos Nivos metai“ – sakoma apie gudū istorijos laikotarpi, glaudžiai susijusі su stipriu anū laikū tautiniu gudū visuomenės, politikos, literatūros ir švietimo pakilimu.

„Nemanykit, kad mes norim tarnauti tik vien ponams ar tik vien mužikams. Ne, niekad ne! Tarnausim visai nuskriaustai gudū tautai, stengsimės būti gyvenimo veidrodis, kad nuo veidrodžio į tamsą sklistų šviesa. <...> Savo ruožtu, stengsimės, kad visi gudai, nežinantys kas esantys, suprastu esantys gudai ir žmonės, kad pažintų savo teisę ir padėtų mums mūsų darbuose...“

(Ištraukos iš pirmojo „Našos Nivos“ numerio)

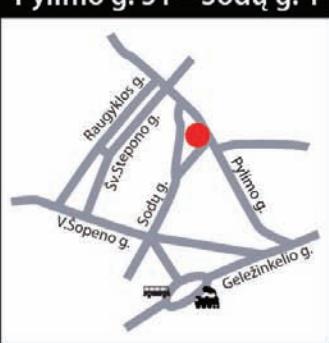
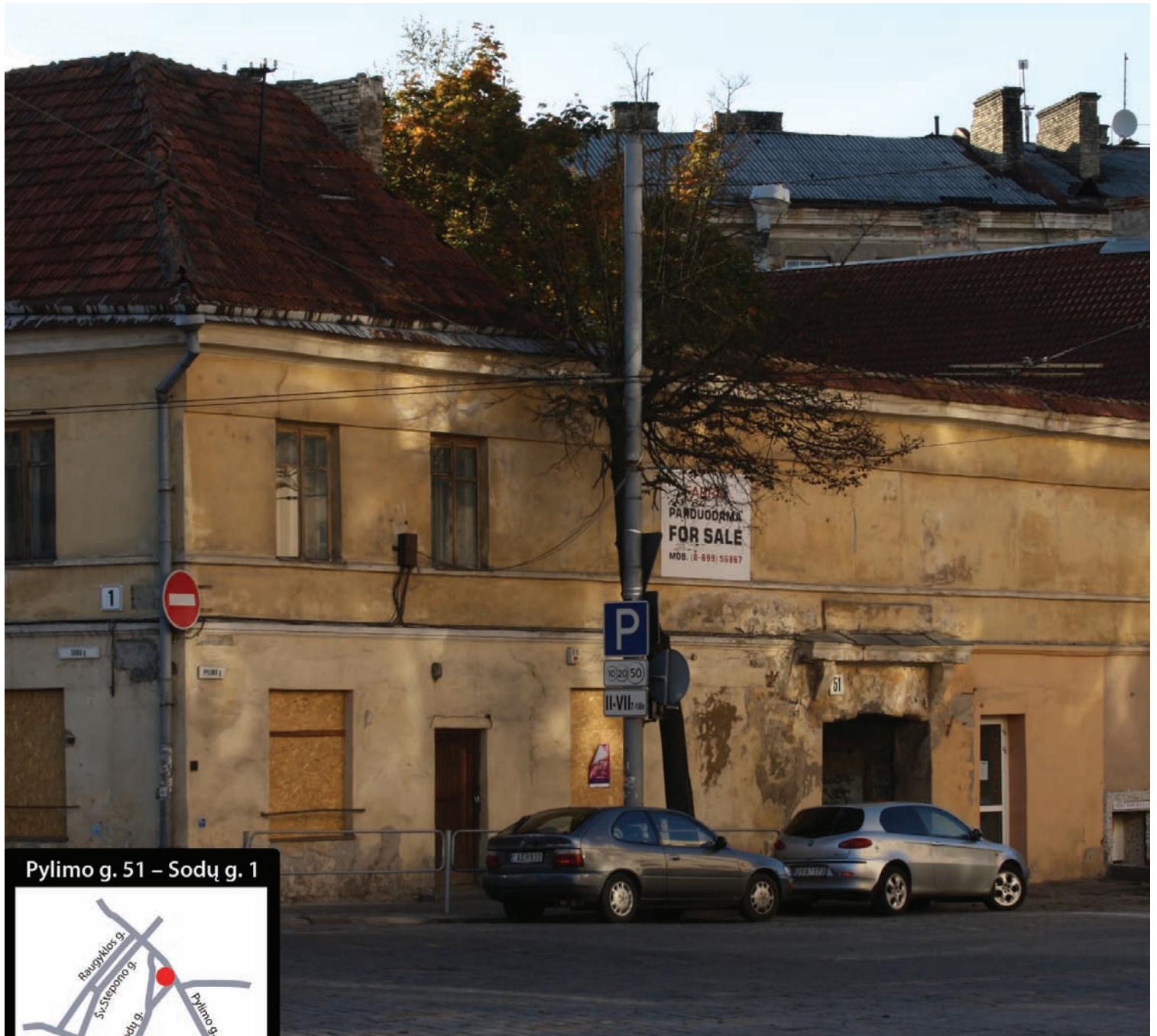
Pirmasis su шиоу laikraščiu susijęs adresas Vilniuje – J. Basanavičiaus g. 17. Čia veikė „Našos Nivos“ redakcija 1906-aisiais.

Laikraštis „Naša Niva“ turėjo per 3000 korespondentų valstiečių iš įvairiausių Gudijos kampelių. Per keletą пirmų veiklos мету „Naša Niva“ išspausdino беveik тūkstantį pranešimų. Тūkstančiams gudū šis laikraštis buvo пirmas, kurį skaitė, пirmasis informacijos šaltinis jems suprantama kalba.

1907-aisiais „Našos Nivos“ redakcija persikraustė į dab. Pylimo g. 51.

1908-1910 metais „Našos Nivos“ redakcija veikė Vilniaus gatvėje. Deja, kaip byloja L.Luckevičius savo knygoje „Kelionės per Vilnių“, šis namas neišliko, buvo sugriautas per karą.

1911-1913 metais „Našos Nivos“ redakcija veikė adresu Pylimo 5 (šalia dab. sankryžos su K. Kalinausko g. 1). Treji darbo šiose паталpose metai buvo iš vaisingiausiuju. Čia vyko įvairių renginių, kur dalyvavo не tik gudai, bet ir lietuviai.

Рэдакцыя газеты "Наша Ніва" 1907 г
Laikraščio "Naša Niva" redakcija 1907 m.

Pylimo g. 5

Рэдакцыя газеты "Наша Ніва" 1911 - 1913 г.г.
Laikraščio "Naša Niva" redakcija 1911 - 1913 m.

бо быў разбураны падчас вайны.

З 1911 да 1913 года рэдакцыя “Нашай Нівы” знаходзілася па адрасе Pylimo 5. (дом на скрыжаванні з K. Kalinausko g. 1). Тры гады працы ў гэтым памяшканні былі аднымі з самых плённых. Тут праходзілі самыя розныя мерапрыемствы, у якіх удзельнічалі не толькі беларусы, але і літоўцы. Сярод знакамітых сяброў беларускага адраджэнскага руху тут былі Марыя Ластаўкене, Людас Гіра, А. Жукаўскас, Ю. Кекштас, О. Міцютэ і іншыя. Добра сябраваў з “Нашай Нівай” і Мікалас Ромерыс.

Апошнім месцам, дзе знаходзілася рэдакцыя беларускай газеты “Наша Ніва” ў Вільні, было Vilniaus g. 14. Рэдакцыя газеты пад кіраўніцтвам легендарнага беларускага паэта Янкі Купалы знаходзілася там з 1913 па 1914 год. Цяпер на гэтым месцы знаходзіцца мемарыяльная дошка ў гонар Янкі Купалы і “Нашай Нівы”.

Пасля закрыцця газеты ў 1915 годзе яе паспрабавалі аднавіць у 1920 г., але без поспеху. Толькі ў 1991 годзе газета была адноўленая. Але як ні прыкра пра гэта казаць, і сёння яна з’яўляецца “непажаданай” для ўладаў ужо сучаснай Беларусі.

Tarp žinomų gudų atgimimo draugų buvo Marija Lastauskienė, Liudas Gira, A.Žukauskas, J.Kékštas, O.Miciūtė ir kt. Gerai draugavo su „Naša Niva“ ir Mykolas Romeris.

Paskutiné vieta, kur veiké gudų laikraščio „Naša Niva“ redakcija buvo Vilniaus g. 14. Legendinio gudų поето Jankos Kupalos vadovauto laikraščio redakcija ten veiké nuo 1913 iki 1914 метў. Dabar тоje вітоце кабо atminimo lenta Jankai Kupalai ir „Našai Nivai“ pagerbti.

1915-aisiais laikraštij uždarius, jį mèginta гаивінты 1920 m., таčіау nesékmingsai. Tik 1991 metais laikraštis vél pradéjo eiti. Таčіау, каip bebūtū apmaudu, шиандien jis yra „nepageidautinas“ jau dabartinës Gudijos valdžiai.

Рэдакцыя газеты "Наша Ніва" 1913 - 1914 гг.
Laikraščio "Naša Niva" redakcija 1913 - 1914 m.

Дом міністра Беларускай Народнай Рэспублікі

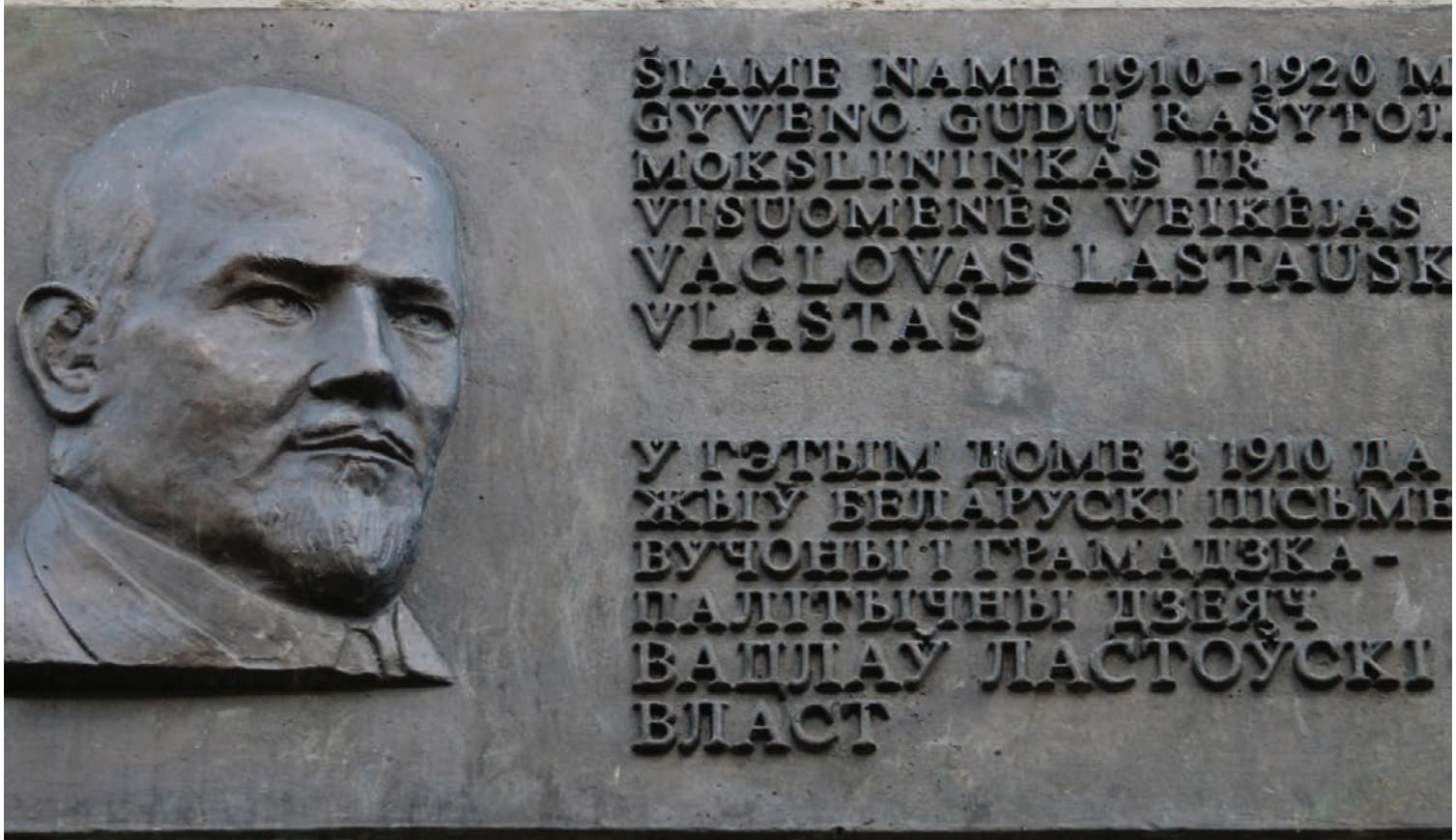
Gudijos Liaudies Respublikos ministro namai

Pylimo g. 5

Дом міністра Беларускай Народнай Рэспублікі (Вацлаў Ластоўскі)
Gudijos Liaudies Respublikos ministro namai (Vaclau Lastouski)

Мемарыяльная дошка ў гонар В. Ластоўскага
V. Lastouskio atminimo lenta

Вацлаў Ластоўскі – беларускі грамадска-палітычны дзеяч, пісьменнік, гісторык. У часы Беларускай Народнай Рэспублікі быў яе грамадзянінам, а пасля старшынём Рады Міністраў Беларускай Народнай Рэспублікі. Неацэнным унёскам Ластоўскага ў беларускі нацыянальны рух было тое, што ён выдаў першую папулярную “Гісторыю Беларусі” (афіцыйная назва “Кароткая гісторыя Беларусі”). Цікавым фактам з'яўляецца і тое, што Вацлаў Ластоўскі быў жанаты з вядомай літоўскай паэткай Лаздзіну Пяледай (Lazdyną Pelėda). Беларуска-літоўская сямейная пара жыла ў Вільні, па ўжо вядомым адресе Pylimo g. 5.

Акрамя таго, Вацлаў Ластоўскі быў жанаты з вядомай літоўскай паэткай Лаздзіну Пяледай (Lazdyną Pelėda). Беларуска-літоўская сямейная пара жыла ў Вільні, па ўжо вядомым адресе Pylimo g. 5.

У пачатку 1990-х гадоў тут былі ўсталяваныя памятныя бронзавыя дошкі, але злачынцы скралі іх. Пасля расследавання паліцыі дошку Ластоўскага вярнулі, а дошку Пяледы так і не знайшлі.

Цяпер на доме па адресе Pylimo g. 5 вісіць памятная дошка Вацлаву Ластоўскаму.

Vaclavas Lastouskis (Vaclau Lastouski) – gudų visuomenės ir politinis veikėjas, rašytojas, istorikas. Gudijos Liaudies Respublikos laikais buvo jos pilietis, o vėliau Gudijos Liaudies Respublikos Ministrų Tarybos pirmininkas. Didžiausias Lastouskio nuopelnas Gudijai yra pirmosios populiariosios „Gudijos istorijos“ išleidimas.

Be to, Vaclavas Lastouskis buvo vedęs žinomą lietuvių poetę Lazdyną Pelėdą. Gudo ir lietuvių pora gyveno Vilniuje, mums jau žinomu adresu Pylimo 5.

90-ųjų pradžioje čia buvo pakabintos bronzinės atminimo lentos, tačiau juos pavogė nusikaltēliai. Po policijos atlikto tyrimo Lastouskio lenta buvo grąžinta, o Lazdyną Pelėdos lentos taip ir nerasta.

Dabar ant Pylimo g. 5 namo kabo atminimo lenta Vaclavui Lastouskiui.

“Беларуская хрысціянская дэмакратыя”

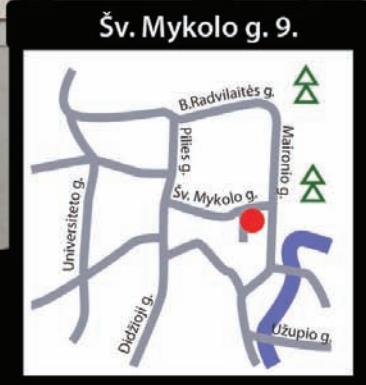
“Gudų krikščionių demokratija”

Дом Янкі Пазняка
Jankos Pazniako namai

Liejyklos g.1

“Беларуская хрысціянская дэмакратыя” паўстала ў 1917 годзе. Першапачаткова арганізацыя называлася “Беларуская хрысціянская Злучнасць”. Асноўнымі лідэрамі БХД былі ксёндз Адам Станкевіч і Вінцэнт Гадлеўскі. Падчас сваёй дзейнасці ў Вільні сябры БХД выступалі за пашырэнне беларускай нацыянальнай самасвядомасці, культуры і мовы. За сваю дзейнасць чальцы БХД падпала пад рэпресіі з боку польскай, нямецкай і савецкай уладаў. Цяпер вядомыя некаторыя месцы, звязаныя непасрэдна з БХД і некаторымі яе дзеячамі.

Янка Пазняк – адзін з лідэраў “Беларускай хрысціянскай дэмакратыі”, некаторы час – рэдактар беларускага хрысціянскага часопіса “Крыніца”.

Паводле сведчання ўнука Янкі Пазняка Зянона, дом, дзе жыў яго дзед, захаваўся да сёння. Ён знаходзіцца па адрасе Liejyklos g. 1

Яшчэ некалькі месцаў, што звязаныя з БХД у Вільні, знаходзяцца па адрэсах: Šv. Mikalojaus g. 4 і Šv. Mykolo g. 9. У касцёле Св. Мікалая, Станкевіч служыў ў міжваенны час, а ў касцёле Св. Міхала, што будаваўся яшчэ за часамі Льва Сапегі, Адам Станкевіч служыў у часы Другой Сусветнай вайны. Пасля прыходу савецкай улады ў Вільню Станкевіч быў асуджаны. Некаторы час яго трymалі ў следчым ізalятары КДБ ЛтССР, а пасля ён быў высланы ў Сібір, дзе і памёр.

„Гуду крікшчоніų демократія“ ішкіло 1917 metais. Iš pradžių organizacija vadinosi „Гуду крікшчоніų vienybē“. Pagrindiniai GKD lyderiai buvo kunigas Adomas Stankevičius ir Vincentas Hadleuskis. Per savo veiklą Vilniuje GKD nariai pasisakė už гуду таутинес savimonės, kultūros ir kalbos plėtrą, buvo represuojami lenkų, vokiečių ir sovietų. Dabar žinomos kai kurios vietas, tiesiogiai susijusios su GKD ir kai kuriai ёs veikėjais.

Janka Pazniakas – vienais iš „Гуду крікшчоніų демократijos“ lyderių, kurі laiką – гуду крікшчоніų žurnalo „Krynica“ (Šaltinis) redaktorius.

Pasak J. Pazniako anūko Zianono, jo senelio gyventas namas išliko iki šiol, adresu Liejyklos 1.

Dar kelios vietas, susijusios su GKD Vilniuje – Šv. Mikalojaus g. 4 і Šv. Mykolo g. 9. Šv. Mikalojaus баžnyčioje гуду kunigas laikė mišias tarpukariu, о Šv. Mykolo баžnyčioje, statytoje dar Leonu Sapiegos laikais, Adomas Stankevičius dirbo per Antrajį pasaullinj karą. I Vilnių atėjus sovietams, Stankevičius nuteistas. Kurі laiką јि laikė Lietuvos TSR VSK tyrimo izoliatoriuje, пaskui ištrémē į Sibirą, kur jis ir mirė.

Адам Станкевіч зрабіў неацэнны ўнёсак у развіццё беларускай ідэятычнасці, самасвядомасці, культуры і мовы. Сёння ё беларусаў Вільні ёсць мемарыяльная дошка ксяндза Станкевіча, але дазволу на яе ўсталяванне пакуль няма. Таксама вядомы дом, где жыў Станкевіч – Polocko g. 9

Adamas Stankevičius padarė neikainojamą indėlį į gudų tapatybės, savimonės, kalbos ir kultūros raidą. Šiandien Vilniaus gudai turi atminimo lentą kunigui Stankevičiui atminti, tačiau kol kas neturi leidimo ja pakabinti. Žinomas ir namas, kur Stankevičius gyveno – Polocko 9.

Браніслаў Тарашкевіч

Branislau Taraškevič

Bokšto g. 21

Дом Браніслава Тарашкевіча
Branislavo Taraškevičiaus namai

Дом, где жил Бранислав Тарашкевич
Namas, kur gyveno Branislavas Taraškevičius

Браніслаў Тарашкевіч – знакаміты дзеяч беларускага нацыянальнага адраджэння, мовазнавец, складальнік беларускай граматыкі. Знакавая фігура для Беларусі. Нарадзіўся на Віленшчыне. Сёння дакладна вядомыя два месцы, звязаныя з гэтай постаццю. У 1921–1922 гг. Тарашкевіч жыве па адрасе Бокшто г. 21. Гэты дом захаваўся да сёння, але знаходзіцца ў вельмі занядбаным стане.

З 1922 года Тарашкевіч жыў у доме на Vilniaus g. Тады дом быў пад нумарам 12. На некалькі гадоў гэтае месца стала цэнтрам беларускага грамадска-палітычнага руху ў Вільні. Тут працавалі беларускія арганізацыі, вядомыя беларускія дзеячы культуры, мовы, навукі, мастацтва і інш. Сёння гэты дом носіць нумар 37. На ім знаходзіцца мемарыяльная дошка.

Branislavas Taraškevičius – žinomas gudų tautinio atgimimo veikėjas, kalbininkas, gudų gramatikos sudarytojas. Gudijai – ženkli asmenybė. Gimė Vilniaus krašte. Šiandien tiksliai žinomas dvi su šiuo veikėju susijusios vietas. 1921–1922 m. Taraškevičius gyvena adresu Bokšto g. 21. Šis namas išliko ligi šiol, tik yra labai apleistas.

Nuo 1922 m. Taraškevičius gyveno name Vilniaus g. Tada tas namas turėjo Nr 12. Per kelerius metus ši vieta virto gudų viešojo gyvenimo Vilniuje centru. Čia veikė gudų organizacijos, žinomi gudų kultūros, kalbos. Mokslo, meno veikėjai. Šiandien tai namas adresu Vilniaus 37. Ant jo pakabinta atminimo lenta Branislavui Taraškevičiui.

Беларускія выдавецтвы, друкарні і кнігарні

Gudų leidyklos, spaustuvės ir knygynai

Didžioji g. 19

Мемарыяльная дошка ў гонар Ф.Скарыны
P. Skorinos atminimo lenta

Выданне беларускіх кніг у Вільні закранае вельмі доўгую гісторыю. Можна адзначыць хадзя б факт працы Францішка Скарыны, што яшчэ ў XVI стагоддзі выдаў тут свае кнігі, якія сталі першымі ў гісторыі Вялікага Княства Літоўскага. Дарэчы, мемарыяльная шыльда ў гонар першадрукара таксама ўсталяваная ў Вільні. Напісаная на дзвюх мовах, літоўскай і беларускай, яна сёння знаходзіцца па адрасе Didžioji g. 19

Акрамя гэтага ў дворыку дома, дзе жыў Скарына, знаходзіцца невялічкая скульптура першадрукара, усталяваная ў 1973 годзе літоўскім скульптарам Вацлавасам Круцінісам. Уваход у дворык праз арку з Stiklių g.

Пасля таго як у 1906 годзе была знятая забарона выкарыстоўваць беларускую мову, у Вільні была заснаваная друкарня Марціна Кухты (Кухта паходзіў з тагачаснай Ковенскай губерні), які актыўна дапамагаў як беларусам, так і літоўцам. Друкарня месцілася непадалёк ад Віленскага ўніверсітэта. Сённяшні адрас: Universiteto g. 4. Беларусам гэтая друкарня вядомая tym, што там выдаваліся першыя беларускія газеты “Наша Доля” і “Наша Ніва”, а таксама кнігі Я. Коласа, М. Гарэцкага, “Кароткая гісторыя Беларусі” В. Ластоўскага і шматлікія іншыя выданні.

Беларускае выдавецтва – адзін з найбуйнейшых выдавецкіх асяродкаў беларусаў у Вільні. Кіравалі дзейнасцю Таварыства вядомыя беларускія дзеячы культуры і асьветы. Лічацца, што месцам заснавання Таварыства быў дом, што знаходзіцца па адрасе Kaštonų g. 5. Выдавецтва мела сваю сталую кнігарню па ўжо вядомым адрасе Pylimo g. 5, а

Gudų knygų leidyba Vilniuje siekia толi ѹ praeitį. Galima памінёти kad ir Pranciškų Skoriną, dar XVI a. išleidusі щia savo pirmas knygas, kurios tapo apskritai pimos LDK istorijoje. Beje, pirmosios knygos leidéjui Vilniuje taip pat pakabinta atminimo lenta dviem kalbomis – lietuvių ir gudų, adresu Didžioji g. 19.

Be to, namo, kur gyveno Skorina, кiемelyje, yra nedidelė spaustuvininko skulptūra, kurią 1973 metais sukûrė lietuvių skulptorius Vaclovas Krutinis. Іejimas ѹ kiemelį iš Stiklių g.

Po to, kai 1906-aisiais buvo panaikintas draudimas vartoti gudų kalbą, Vilniuje ѹkurta Martyno Kuktos spaustuvė. Kukta, kilęs iš tuometinės Kauno gubernijos, aktyviai talkino ir gudams, ir lietuviams. Spaustuvė veikė netoli Vilniaus universiteto, dab. adresu Universiteto g. 4. Gudams ši spaustuvė žinoma tuo, kad ten buvo leidžiami pirmi gudų laikraščiai „Naša Dolia“ ir „Naša Niva“, taip pat J. Kolaso, M. Hareckio knygos, V. Lastouskio „Trumpoji Gudijos istorija“ ir daug kitų leidinių.

Gudų leidéjų draugija – viena stambiausių gudų bendruomenių Vilniuje. Draugijai vadovavo žinomi gudų kultūros ir švietimo veikėjai. Manoma, kad Draugija ѹsteigta name adresu Kaštonų g. 5. Leidykla turėjo savo nuolatinę knygyną jau žinomu adresu Pylimo g. 5, o пaskui – name prie Aušros Vartų. Per savo veiklos laiką Gudų leidéjų draugija išleido keliašdešimt gudų knygų.

Vilniaus B.Kleckino leidykla leido daugiausia žydų literatūrą, таčiau Antonui Luckevičiui (Gudijos nepriklasomybės „tēvui“) sutarus dėl bendradarbiavimo, per trumpą laiką пavyko išleisti per 30 ѹvairios pakraipos leidinių, tarp кurių – tokiu autoriu kaip Smoličius,

Stiklių g. 4

Дом-друкарня Ф. Скарыны
P. Skorinos spaustuvė

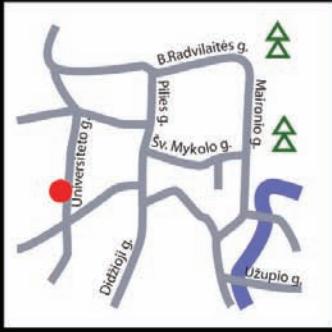

Kaštonų g. 5

Беларускае выдавецкае таварыства
Gudų leidėjų draugija

Universiteto g. 4

Друкарня Марціна Кухты
Martyno Kukto spaustuvė

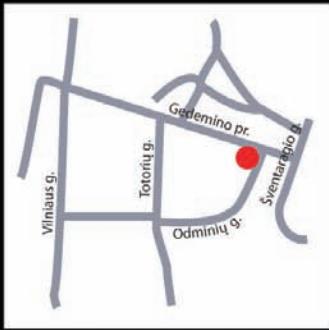
Raugyklos g. 23

Выдавецтва Б. Клецкіна
B. Kleckino spaustuvė

Gedimino pr. 2

Бібліятэка Барыса Даніловіча
Baryso Danilovičiaus biblioteka

пасля гэтага – у дому каля Вострай Брамы. За час свае працы Беларускага выдаецкага таварыства выдала некалькі дзесяткаў беларускіх кніг.

Віленскае выдавецтва Б. Клецкіна выдавала пераважна габрэйскую літаратуру, але пасля таго як Антон Луцкевіч (“бацька” беларускай незалежнасці) дамовіўся пра супрацу з ім, то за невялікі адразак часу ўдалося выдаць больш за 30 рознага кшталту выданняў, сярод якіх былі кнігі такіх аўтараў, як Смоліч, Багдановіч, Гарэцкі, Ядвігін Ш., Арсеніева, Рак-Міхайлоўскі і шматлікія іншыя. Гэты дом па адрасе Raugyklos g. 23 захаваўся, толькі сёння тут знаходзіцца зусім іншая ўстанова, рэлігійнага характеру.

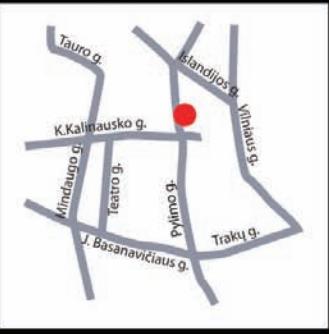
Вельмі важнай для беларусаў таго часу была і бібліятэка віленскага мецэната Барыса Даніловіча. У гэтай бібліятэцы захоўваліся каштоўныя скарбы літаратуры. У 1914 годзе бібліятэка была перададзеная ў распараджэнне Антона Луцкевіча, і можна лічыць, што з таго моманту яна ўвайшла ў літаратурную скарбніцу беларускага нацыянальнага руху. Вядомыя некалькі адресоў бібліятэкі, бо ў розныя годы яна месцілася ў розных будынках, але спынімся на адным з першых прыстанкаў: Gedimino pr. 2. Па гэтым адрасе бібліятэка знаходзілася з 1907 па 1911 год.

Bahdanovičius, Hareckis, Jadvihinas Š., Arseneva, Rak-Michailouskis ir t.t. knygos. Šis namas išliko adresu Raugyklos g. 23, tik dabar ten veikia visai kita įstaiga, religinio pobūdžio.

Labai svarbi тұ laikų gudams buvo ir Vilniaus mecenato Boriso Danilovičiaus biblioteka. Šioje bibliotekoje buvo saugomi literatūros lobynai. 1914-aisiais biblioteka perduota valdyti Antonui Luckevičiui, ir galima manyti, nuo to laiko ji pateko į gudų tautinio sajūdžio literatūrinjų lobyną. Žinomi keli bibliotekos adresai, nes skirtingu laiku ji veikē daug kur, таčіau apsistokime viename пirmуј: Gedimino pr. 2. Šiuo adresu biblioteka veikė nuo 1907 iki 1911 мету.

Pylimo g. 6

Друкарня імя Францішка Скарыны
Pranciškaus Skorinos vardo spaustuvė

Яшчэ адным важным месцам для беларусаў таго часу был друкарня імя Францішка Скарыны. Варта дадаць, што гэта была сапраўды адна з нешматлікіх менавіта беларускіх друкарняў у Вільні. Гэтай друкарній кіравалі чальцы БХД. Акрамя перыядычных выданняў – „Беларуская крыніца”, „Хрысціянская Думка”, „Калоссе” – было выдадзена больш за 100 розных беларускіх кніг. Друкарня імя Ф. Скарыны – адна з найбольш паспяховых беларускіх друкарняў таго часу. Першапачаткова друкарня месцілася на Liejyklos g., у доме беларускіх хрысціянскіх дэмакратаў. У 1930 годзе друкарня пераязджае на Pylimo g. 6. Апошнім прыстанкам друкарні імя Ф. Скарыны быў дом таксама на Pylimo g., які да сёння не захаваўся.

Dar viena svarbi anu laiku gudams vieta buvo Pranciškaus Skorinos vardu павадіnta spaustuvē. Verta pridurti, kad tai buvo viena iš nedaugelio būtent gudiškų Vilniaus spaustuvuvių. Jai vadovavo GKD nariai. Be periodinių leidinių – „Belaruskaja krynica“, „Chryscijanskaja dumka“, „Kalosse“ (Gudu šaltinis, Krikščionių mintis, Varpos) – išleista per šimtą įvairių gudu knygų. P. Skorinos spaustuvė – viena sēkmingesnių anu laiku gudu leidyklų. Iš pradžiu ji veikė Liejyklos g., gudu krikščionių demokratų namuose. 1930-aisiais spaustuvė kraustosi į Pylimo 6. Paskutiniu spaustuvės prieglobsčiu tapo iki mūsų laiku neišlikęs namas Pylimo g.

Беларускі пасольскі клуб
Gudų pasiuntinių klubas

Daukšos g. 13

Беларускі пасольскі клуб
Gudų pasiuntinių klubas

Беларускі пасольскі клуб – яшчэ адзін цікавы факт з беларускай гісторыі. У працэсе сваёй дзейнасці клуб адстойваў сацыяльныя і нацыянальныя права беларускага насельніцтва ў тагачаснай Польшчы.

У склад Клубу ўваходзілі такія беларускія дзеячы як Браніслаў Тарашкевіч (грамадска-палітычны дзеяч, складальнік беларускай граматыкі), Васіль Рагуля (грамадска-палітычны дзеяч, пісьменнік), ксёндз Адам Станкевіч і некаторыя іншыя. У Вільні вядомае адно з месцаў, што непасрэдна звязанае з Беларускім пасольскім клубам. На Daukšos g. 13 знаходзіцца штаб-кватэра Клубу, на якой у 1930-я гады польскія ўлады арыштавалі кіраунікоў гэтага клуба.

Gudų pasiuntinių klubas – dar vineas įdomus faktas iš gudų istorijos. Savo veikloje klubas gynė socialines ir тautines tuometinės Lenkijos gudų teises.

Klubui priklausė токіе гуду veikėjai kaip Branislavas Taraškevičius (visuomenės veikėjas, gudų gramatikos kūrėjas), Vasilis Rahulia (visuomenės veikėjas), Symonas Rak-Michailouskis (Gudijos Liaudies Respublikos Tarybos narys, rašytojas), kunigas Adamas Stankevičius ir kt. Vilniuje žinoma viena vieta, tiesиогіай susijusi su Gudų pasiuntinių klubu. Daukšos g. 13 buvo Klubo būstinė, kurioje ketvirtajame dešimtmetyje Lenkijos valdžios atstovai areštavo šio klubo vadovus.

Беларускі народны дом

Gudų tautos namai

Maironio g. 4

Беларускі народны дом
Gudų tautos namai

Вядома, што ў доме, які сёння знаходзіцца па адрасе Maironio g. 4, у 20-я гады XX ст. ладзіліся шматлікія беларускія імпрэзы. Там спыняліся знакамітыя беларускія дзеячы. Беларускі народны дом займаў першы паверх гэтага будынку. Некаторы час тут знаходзілася Таварыства беларускай школы і працавала беларуская настаўніцкая семінарыя.

Žinoma, kad name dab. adresu Maironio g. 4 trečiajame XX a. dešimtemtyje rengta įvairiausius gudų renginius. Ten apsistodavo garsieji gudų veikėjai. Gudų тautoс namai užémē pirmą šio pastato aukštą. Kurį laiką čia veikė Gudų mokyklos draugija ir Gudų mokytoju seminarija.

Беларуская музычная гісторыя Вільні – Рыгор Шырма

Vilniaus gudų muzikos istorija – Rygor Šyrma

У ГЭТЫМ ДОМЕ З 1928 ДА 1939 ГОДУ
ЖЫЎ БЕЛАРУСКІ ЧАЛЬКАЯРЫСТ
ХАРАБЫ ДЫРЫГЖОР РЭГЕНТ
ПРАЧЫСЬЦЕНСКАГА САБОРУ
РЫГОР ШЫРМА

Maironio g. 13

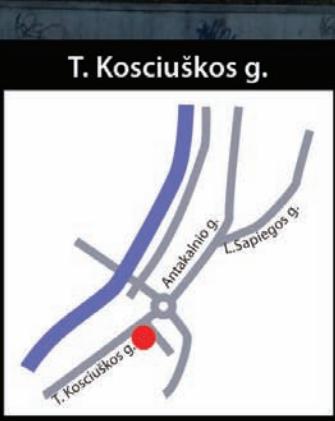

Мемарыяльная дошча ў гонар Р. Шырмы
R. Šyrmos atminimo lenta

Рыгор Шырма – яшчэ адна знакавая постаць для беларусаў. Фалькларыст, публіцыст, літаратуразнавец, найвядомейшы музычны і грамадскі дзеяч. Лёс Шырмы таксама звязаны з Вільнем. Нарадзіўшыся ў Берасцейскай вобласці (Беларусь), ён перабіраеца жыць і працаваць у Вільню. Значна дапамагае беларускаму нацыянальнаму руху, за што і расплючваеца пры польскай акупацыі. Пры польскім рэжыме Шырма два гады вымушаны быў правесці ў сумнавядомай Лукішскай турме. Сёння ў Вільні ёсць мемарыяльная дошка, усталяваная ў гонар Шырмы. Яна знаходзіцца па адрасе Maironio g. 13, у доме, дзе жыў Шырма з сям'ёй.

Ryhoras Šyrma yra dar viena ižymi gudų asmenybė. Tautosakininkas, publicistas, literatūrologas, itin žinomas muzikos ir visuomenės veikėjas. Šyrmos likimas taip pat susietas su Vilniumi. Gimęs Bresto sr. (Gudija), jis persikrausto gyventi ir dirbti į Vilnių. Labai padeda gudų tautiniam sajūdžiui, už ką ir nukenčia per lenkų okupaciją. Lenkijos režimo laikais Šyrma dvejus metus priverstas kalėti liūdnai pagarsėjusime Lukiškių kalėjime. Šiandien Vilniuje yra atminimo lenta Šyrmai pagerbtī – ant jo ir šeimos gyvento namo Maironio g. 13.

Унёсак беларусаў у забудову Вільні Gudų įndėlis į Vilniaus statybą

Жылыя дамы. Архітэктар Вітан-Дубейкаўскі
Gyvenamieji namai. Architektas Vitan-Dubeikauski

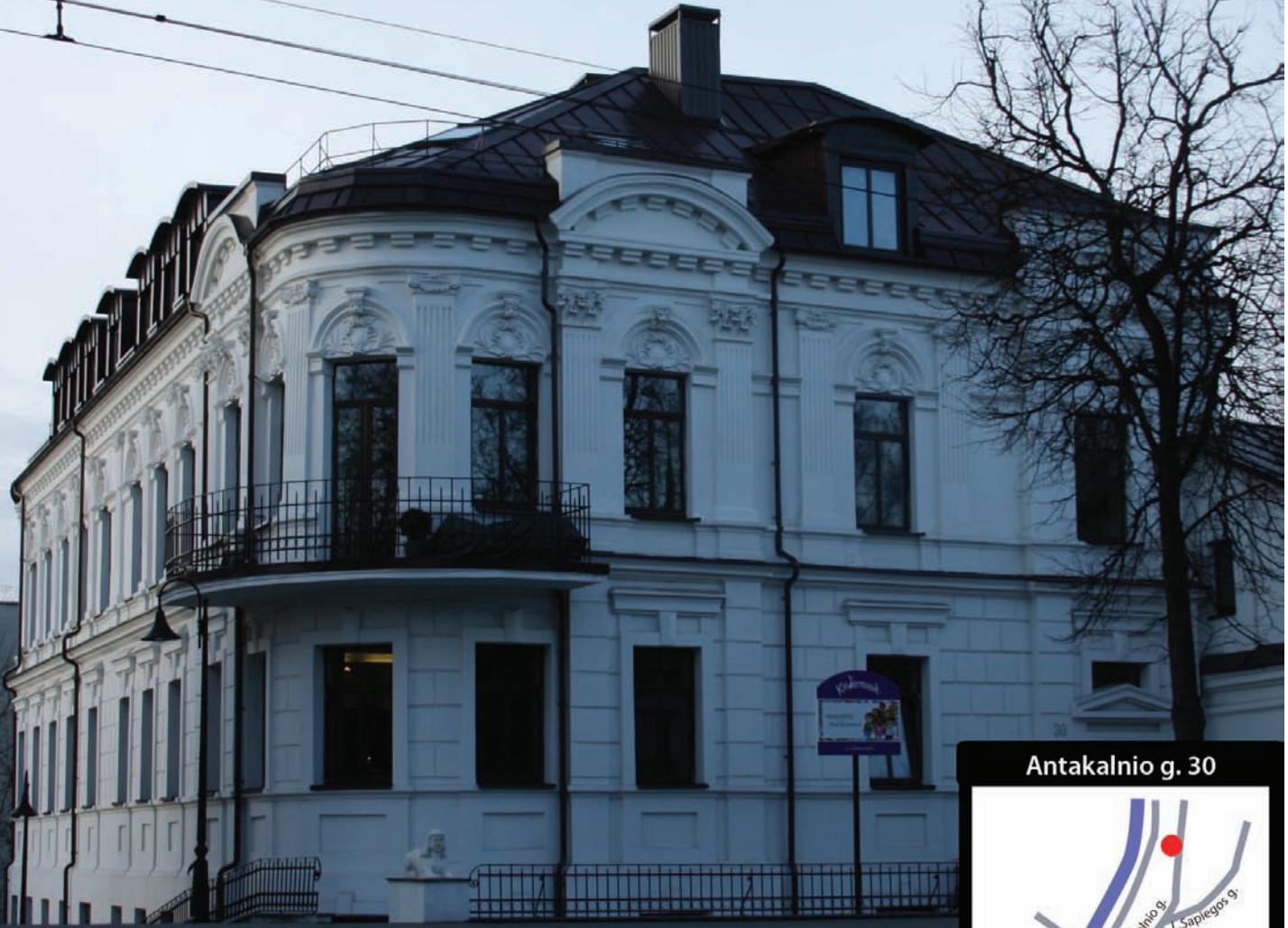

Дадзены ўнёсак перш за ёсё атаясамліваецца з прозвішчам вядомага беларускага архітэктара, грамадскага дзеяча, паэта і педагога Лявона Вітан-Дубейкаўскага. Гэты чалавек атрымаў будаўнічую адукцыю ў Варшаве, Пецярбургу і Парыжы. У 1920-х гадах Вітан-Дубейкаўскі актыўна займаецца будаўнічымі працамі ў Вільні. Стала супрацоўнічаў з газетай “Беларускі фронт”, што падтрымлівала ідэалы Беларускай Народнай Рэспублікі. Да спадчыны Лявона Вітан-Дубейкаўскага ў Вільні адносіцца ўжо згаданы дом на Maironio g. 13, у якім жыў Рыгор Шырма, а цяпер знаходзіцца шыкоўны гатэль, а таксама гарадская забудова ў раёне касцёла Пятра і Паўла.

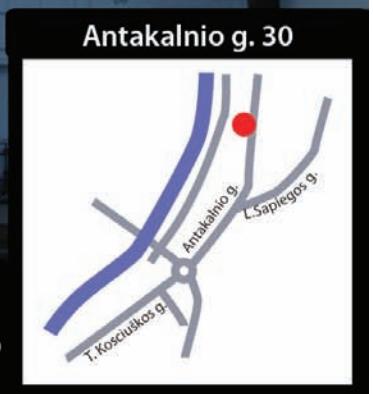
Šis indėlis labiausiai сietinas su гарсаву гуду архітэктро, візуальнымі відэю, поэту і педагогу Liavono Vitan-Dubeikauskio pavarde. Šis ژmogus ігіjo statybos išsilavinimą Varšuvе, Peterburge ir Paryžiuje. Trečiajame dešimtmetyje Vitan-Dubeikauskis Vilniuje aktyviai imasi statybos darbu. Nuolat bendradarbiavo su laikraščiu „Belaruski front“, kuris палаikė Gudijos Liaudies Respublikos idealus. Liavono Vitan-Dubeikauskio paveldui Vilniuje priskiriamas namas Maironio 13, kuriame gyveno Ryhoras Šyrma, o dabar yra прабаңгус віеšbutis, таip pat miesto kvartalas šalia Petro ir Povilo bažnyčios.

**Пётр Сергіевіч
Piotras Serhijevičius**

Месца жыхарства Пятра Сергіевіча з 40-х гадоў
Vieta, kur gyveno Piotras Serhijevičius nuo 40-ojo dešimtmečio

Калі казаць пра творчую беларускую інтэлігэнцыю таго часу, то нельга абмінуць імя найвыдатнейшага мастака Пятра Сергіевіча. Пераехаўшы ў Вільню юнаком, адвучыўшыся ў Віленскім універсітэце, гэты вядомы мастак назаўжды звязаў сваё жыццё з Вільнем. Гэты горад даў яму ўсё. Сергіевіч актыўна ўдзельнічаў у беларускім нацыянальным руху, плённа працаўваў на карысць Беларусі. З Сергіевічам звязаныя некалькі месцаў. У міжваенны час ён жыў па адрасе Pamēnkalnio g. 32. У 1940-х гадах ён пераезджае на Антокаль, дзе ў доме па адрасе Antakalnio g. 30 ён і пражыў усё сваё жыццё.

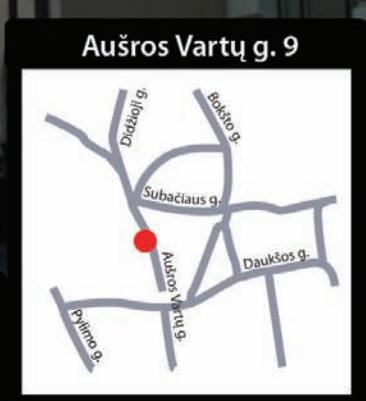
Kalbant apie kūrybinę anū laikų gudų inteligenčią, negalima nepaminēti labai įžymaus tapytojo Piotro Serhijevičiaus vardo. Persikėlęs į Vilnių dar jaunas, baigęs mokslus Vilniaus universitete, šis žinomas tapytojas visam laikui susiejo gyvenimą su Vilniumi. Šis miestas davė jam viską. Serhijevičius aktyviai dalyvavo gudų tautiniame sajūdyje, vaisingai dirbo Gudijos labui. Su Serhijevičium siejasi kelios vietas. Tarpukariu jis gyveno adresu Pamēnkalnio g. 32. Penktajame dešimtmetyje jis kraustosi į Antakalnį, kur adresu Antakalnio g. 30 nugyvena visą gyvenimą.

“Беларуская Мека” ў Вільні

“Gudu Meka” Vilniuje

Базыльянскія муры
Bazilijonų mūrai

Čia, vienlaikis baltarusių
gimnazijos pastate,
1919-1923 m. dirbo
baltarusių literatūros klasikas
MAKSIMAS HARECKIS

Тут у 1919-1923 г. у віленськай
беларускай гімназіі працаваў
класік беларускай літаратуры
МАКСІМ ТАРАСЦІНІ

ČIA, VIENLAIKIS BALTARUSIŲ GIMNAZIJOS PASTATE
1919-21 M. MOKESI ODI BALTARUSIŲ POETĘ
• NATALIA ARSENEVA •
ТУТ ВАШКУ ВІЛЕНСКАЙ БЕЛАРУСКІЙ ГІМНАЗІІ
УЧІЛІСЯ УЧАСТІСТВАЮЩАЯ БЕЛАРУСКАЯ ПОЕТКА
НАТАЛІЯ АРСЕНЕВА

Памятныя шыльды знакамітым беларусам
Atminimo lentos ižymiems gudams pagerbtı

Базыльянскія муры – месца, якое вядзе сваю гісторыю ад часоў Вялікага Княства Літоўскага. Першая хрысціянская пабудова з’явілася тут яшчэ пры вялікім князе Альгердзе. Пазней вялікі гетман літоўскі Канстанцін Астрожскі пабудаваў тут праваслаўную царкву ў выкананне свайго абяцання, калі Бог дасць яму перамогу над Московіяй у бітве пад Оршай. Астрожскі сваё слова стрымаў. Пасля Берасцейскай царкоўнай уніі гэтыя муры былі перададзены ордэну базыльянаў. Мяркуеца, што адсюль і пайшла іх сучасная назва. За часам Расійскай імперыі тут быў астрог, дзе ўтрымлівалі славутых філаматаў і філарэтаў Віленскага ўніверсітэта. З пачатку XX ст. у мурach пачынаецца актыўнае беларускае нацыянальнае жыццё. У будынках Базыльянскіх муроў месцілася знакамітая Віленская беларуская гімназія. Гэтая адгукацыйная ўстанова была сапраўднай кузняй нацыянальных кадраў для ўсёй Беларусі. Са сценаў гімназіі выйшла безліч вядомых дзеячаў культуры, мастацтва, палітыкі. Сёння на быўшым будынку Віленской беларускай гімназіі вісяць мемарыяльныя шыльды літаратара, дзеяча нацыянальнага беларускага адраджэння Максіма Гарэцкага і беларускай паэкткі і перакладчыцы Наталлі Арсенневай.

Акрамя гімназіі, у Базыльянскіх мурax месціўся знакаміты Віленскі беларускі музей імя Івана Луцкевіча, Беларускае навуковае таварыства, тэатральная майстроўня знакамітага Францішка Аляхновіча і шэраг іншых інстытуцый. Увогуле, раздзел беларускай гісторыі, звязаны з Базыльянскімі мурамі, патрабуе больш грунтоўнага даследавання і заслугоўвае асобнага выдання.

„Bazilijonų mūrai“ – vieta, kurios istorija mena dar LDK laikus. Pirmasis krikščioniškas statinys čia iškilo dar valdant didžiajam kunigaikščiu Algirdui. Vėliau didysis LDK etmonas Kostas Ostrogiškis pastatė čia stačiatikių cerkvę tesédamas įžadą, jeigu Dievas jam duosiąs pergalę prieš Maskvą prie Oršos. Ostrogiškis laikėsi savo žodžio. Po bažnytinės Bresto unijos pastatas buvo perduotas Bazilijonų ordinui. Manoma, iš čia ir kilo jo dabartinis pavadinimas. Rusijos imperijos laikais čia būta kalėjimo, kur kalino garsius VU filomatus ir filaretus. Nuo XX a. mūruose prasideda aktyvus tautinis gudų gyvenimas.

Bazilijonų mūrų pastatuose veikė garsioji Vilniaus gudų gimnazija. Ši švietimo įstaiga buvo tikra tautinių kadru kalvė visai Gudijai. Gimnazija išugdė begalę garsių kultūros, менų, politikos veikėjų.

Šiandien ant buvusio Vilniaus gudų gimnazijos pastato kabo atminimo lentos literatui, tautinio gudų atgimimo veikėjui Maksimui Hareckui ir gudų poetei bei vertėjai Nataliae Arsenevai.

Be gimnazijos, Bazilijonų vienuolyno patalpose veikė garsusis Vilniaus Ivano Luckevičiaus gudų muziejus, Gudų mokslinė draugija, žymiojo Franciškaus Aliachnovičiaus teatro dirbtuvės ir kitos institucijos. Iš viso, su Bazilijonų mūrais susijęs gudų istorijos tarpsnis reikalauja išsamesnio tyrimo і yra vertas atskiro leidinio.

“Паўлінка”

„Paulinka”

Дом настаўніка (першая пастаноўка камедыі Я.Купалы "Паўлінка")
Mokytoju namai (pirmas J. Kupalos komedijos "Paulinka" pastatymas)

“Паўлінка” – гэта камедыя, аўтарам якой з’яўляецца легендарны беларускі пісьменнік Янка Купала. Вельмі доўгі час Купала жыў і працаваў у Вільні (і нават адна з вуліц насыла раней яго імя). Камедыя “Паўлінка” была ўпершыню паставлена на вялікай сцэне ў віленскім Доме настаўніка, што знаходзіцца па адрасе Vilniaus g. 39.

Гэта стала магчымым дзякуючы высілкам віленскага беларускага музычна-драматычнага гуртка, у які ўваходзіў шэраг вядомых беларускіх дзеячаў культуры. Акрамя гэтага, з беларускім музычна-драматычным гуртком стала супрацоўніцаў “патрыярх літоўскай незалежнасці” Ёнас Басанавічус. Прэм’ера спектакля адбылася ў 1913 годзе. На ёй прысутнічаў і сам аўтар – Янка Купала.

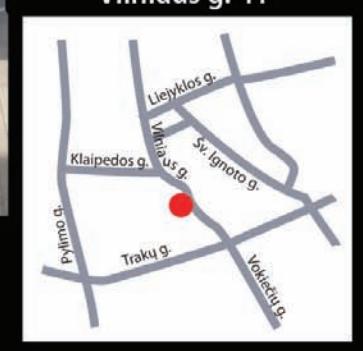
„Paulinka“ – tai komedija, kurios autorius yra legendinis gudų rašytojas Janka Kupala. Labai ilgai Kupala gyveno ir dirbo Vilniuje (viena gatvė Žvėryne buvo pavadinta jo vardu). Komedia „Paulinka“ pirmą kartą buvo didžiojoje scenoje pastatyta Vilniaus Mokytojų namuose, Vilniaus g. 39.

Tai pasidarė įmanoma dėl Vilniaus gudų muzikos ir dramos būrelio pastangų. Būrelis vienijo iškilius gudų kultūros veikėjus. Be to, su būreliu glaudžiai bendradarbiavo Lietuvos nepriklausomybės patriarchas Jonas Basanavičius. Spektaklio premjera įvyko 1913 metais. Joje dalyvavo ir pats autorius – Janka Kupala.

Беларускі банк
Gudų bankas

Беларускі банк
Gudų bankas

Įdomu gudams turėtų būti aplankytį ir pastatą Vilniaus g. 41. Šiandien čia veikia Lietuvos muzikos, teatro ir kino muziejus. O trečiąjame – ketvirtajame XX a. dešimtmeečiuose čia buvo su gudų tautiniu judėjimu tiesiogiai susijusi įstaiga. Čia ilgai veikė Gudų kooperatyvinis bankas, vadovaujamas gudų stačiatikių kunigo Aliaksandro Koušo. Čia taip pat veikė kelios gudų organizacijos: bitininkų draugija „Pčala“, gudų studentų organizacija „Belaruski studencki sajuz“, žurnalų „Zaranka“, „Sacha“ ir „Malanka“ redakcijos. Be to, trečiąjame dešimtmetyje čia gyveno Antonas Luckevičius.

Беларускі інстытут гаспадаркі і культуры
Gudų ūkio ir kultūros institutas

Беларускі інстытут гаспадаркі і культуры
Gudų ūkio ir kultūros institutas

Aušros Vartų g. 6

У будынку, які сёння займае адзін з самых дарагіх гатэляў Вільні, калісьці знаходзілася асветніцкая беларуская інстытуцыя. Мэтамі асветніцкай арганізацыі “Беларускі інстытут гаспадаркі і культуры” былі падтрымка і развіццё сельскай гаспадаркі, народных рамёстваў, беларускай духоўнай культуры, беларускай асветы і мовы. З дапамогай беларускай друкарні імя Францішка Скарыны Інстытут выдаў больш за дзесяць кніг.

Pastate, kurį šiandien užima vienas brangiausių Vilniaus viešbučių, kažkada veikė гуду швietimo institucija. Гуду ūkio ir kultūros institutas siekė remti ir puoselēti žemės ūkij, liaudies amatus, гуду дvasinę kultūrą, швietimą ir kalbą. Pranciškaus Skorinos spaustuvė padėjo Institutui išleisti per dešimt چvairaus побудžio knygų.

Могілкі Росы

Rasų kapinės

Могілкі Росы – адзін з найстараражытнейшых некропаляў Вільні. Гісторыя могілак пачынаецца ад першых гадоў XIX ст.

На могілках Росы свой апошні прыстанак знайшлі сотні вядомых людзей розных нацыянальнасцяў, у тым ліку і беларусаў.

Для таго, каб распавесці пра ўсіх людзей, што адыгрывалі ту ю альбо іншую ролю ў беларускай гісторыі, а пасля былі пахаваныя тут, патрэбна асобнае выданне і гады даследаванняў.

У гэтым выданні будуць адлюстраваныя жыццяпісы самых вядомых беларускіх дзеячаў, чые пахаванні знаходзяцца на Росах.

Rasos – vienos seniausių Vilniaus kapinių, kurių istorija kildinama iš pačios XIX a. pradžios.

Rasose пaskутинj prieglobstj rado šimtai įžymių įvairių tautybių žmonių, taip pat gudų.

Norint papasakoti apie visus čia palaidotus Gudijos istorijoje įžymesnį vaidmenį suvaidinusius žmones, reikėtų atskiro leidinio ir ilgų tyrinėjimų.

Šiame leidinyje atspindēsime bent паčių žinomiausių Rasose besiilsinčių gudų veikėjų biografijas.

Францішак Аляхновіч
Francišak Aliachnovič

Францішак Аляхновіч
09.03.1883 – 03.03.1944

Беларускі грамадскі дзеяч, драматург, пісьменнік, журналіст.

Стваральнік першага беларускага тэатра. Аўтар шматлікіх п'есаў, а таксама драмаў і камедый.

Выдаваў часопіс „Perkūnas“. Быў рэдактарам газеты “Беларускае жыццё”. Аўтар кніг: “Беларускі тэатр”, “Siedem lat w szponach G.P.U.”, а таксама твору “У кіпцюрох ГПУ”. Адзін з заснавальнікаў Таварыства беларускай школы.

З-за антыдзяржаўных публікацый неаднаразова трапляе пад следства і рэпрэсіі. У студзені 1927 года асуджаны на 10 гадоў зняволення і трапляе ў лагер на Салаўкі. У 1944 годзе трагічна гіне ад куляў невядомых каля сваёй кватэры ў Вільні.

На могілках Росах знаходзіцца сімвалічная магіла Францішка Аляхновіча.

Francišak Aliachnovič
1883.03.09 – 1944.03.03

Gudū visuomenės veikėjas, dramaturgas, rašytojas, žurnalistas.

Pirmojo gudū teatro kūrėjas, daugelio пjesių, taip pat dramų і komедijų autorius.

Leido žurnalą „Perkūnas“, redaktoriavo laikraštyje „Bielaruskaje žycio“. Daugelio knygų – „Gudū teatras“, „Siedem lat w szponach G.P.U.“, taip pat kūrinio „GPU gniaužtuose“ autorius. Vienas iš Gudū mokyklos draugijos įkūrėjų.

Dél antivalstybinių publikacijų ne картą tikrintas ir represuotas. 1927-ujų саусі nuteistas kaléti 10 мету Solovkų stovykloje. 1944-aisiais tragiskai ўста kažkieno nušunamas prie savo buto durų Vilniuje.

Rasų kapinėse yra simbolinis Franciškaus Aliachnovičiaus kapas.

Лявон Вітан-Дубейкаўскі
07.07.1869 – 06.11.1940

Беларускі архітэктар, грамадска-
палітычны дзеяч, паэт, педагог. Будаўнічую
адукацыю атрымаў у Варшаве. Скончыў
Пецярбургскі інстытут цывільных інжынераў і
Французскую акадэмію архітэктуры.

Чытаў лекцыі па архітэктуры ў Гародні і
Вільні. Быў дырэктарам мулярской школы.

У беларускім нацыянальным руху
актыўна супрацоўнічаў з Беларускай нацыял-
сацыялістычнай партыйяй, з ксёндзам Вінцэнтам
Гадлеўскім. Узначальваў Беларускі камітэт
у Варшаве. Быў сябрам рэдакцыйнай камітэта
газеты “Беларускі Фронт”.

Liavon Vitan-Dubeikauski
1869.07.07 – 1940.11.06

Gudū architektas, visuomenės ir politikos
veikėjas, poetas, pedagogas. Statybininko
išsilavinimą gavo Varšuvoje. Baigė Peterburgo
civilinių inžinierių institutą ir Prancūzijos
architektūros akademiją.

Dėstė architektūros paskaitas Gardine ir
Vilniuje, direktoriavo dažytojų mokykloje.

Gudū tautiniame sajūdyje aktyviai
bendradarbiavo su Gudū nacionalsocialistų partija
ir kunigu Vincentu Hadleuskiu. Vadovavo Gudū
komitetui Varšuvoje. Buvo laikraščio „Bielaruski
front“ redakcinės kolegijos narys.

Лявон Луцкевіч
Liavon Luckevič

Галіна Войцік
Halina Voicik

Галіна Войцік
01.07.1927 – 13.08.2007

Беларуская грамадская дзеячка, педагог, спецыялістка ў гісторыі нямецкай мовы.

Выпускніца Віленскай беларускай гімназіі і Віленскага універсітэта. Выкладчыца Віленскага педагогічнага універсітэта. Аўтар рукапісных кніг “Партрэты віленчукоў” і “Там, дзе мяне няма”. З 1997 г. была галоўным рэдактарам беларускіх культурна-асветніцкіх перадач на Літоўскім нацыянальным радыё.

Лявон Луцкевіч
17.03.1922 – 28.07.1997

Беларускі грамадскі і культурны дзеяч, педагог.

Скончыў Віленскую беларускую гімназію. Падчас нямецкай акупацыі Вільні працаваў настаўнікам.

Удзельнік антыкамуністычнага падполья. Адбываў пакаранне на Калыме.

Беларускі адраджэнец новай хвалі. Актыўны ўдзельнік беларускага нацыянальнага адраджэння ў Вільні ў 80-х гадах. Адзін з заснавальнікаў Таварыства беларускай культуры ў Літве.

Аўтар кнігі “Вандроўкі па Вільні”.

Halina Voicik
1927.07.01 – 2007.08.13

Gudų visuomenės veikέja, pedagogė, vokiečiu kalbos istorijos specialistė.

Vilniaus gudų gimnazijos ir Vilniaus universiteto аuklétinė. Vilniaus pedagoginio universiteto дэstytoja. Rankраščи „Vilniečių portretai“ і „Ten, kur manęs néra“ autorė. Нuo 1997-уž dirбо pagrindine Lietuvos radijo gudų kultūros ir švietimo laidų redaktore.

Liavon Luckevič
1922.03.17 – 1997.07.28

Gudų visuomenės ir kultūros veikέjas, pedagogas.

Baigē Vilniaus gudų gimnaziją. Per vokiečiu okupaciją Vilniuje mokytojavo.

Antikomunistinio pogrindžio dalyvis. Ištremtas į Kolymą.

Naujos bangos gudų atgimimo veikέjas. Aktyvus gudų тautинio atgimimo Vilniuje dalyvis devintajame dešimtmetye. Vienas Gudų kultūros draugijos Lietuvoje steigējų.

Knygos „Kelionės po Vilniu“ autorius.

Антон Лявіцкі (Ядвігін Ш.)
04.01.1869 - 24.02.1922

Беларускі публіцыст, празаік і драматург.
Вучыўся на медыцынскім факультэце
Маскоўскага ўніверсітэта, за ўдзел у студэнцкіх
хваляваннях у 1890 г. быў арыштаваны і
выключаны з універсітэта. Адбываў тэрмін ў
Бутырскай турме.

У 1909-1910 гг. жыў у Вільні, некаторы
час працаваў сакратаром, затым загадчыкам
літаратурнага аддзела «Нашай Нівы». Працаваў
у рэдакцыі газеты «Беларус». Быў тэхнічным
рэдактарам беларускага сельскагаспадарчага
часопіса «Саха» і беларускага часопіса для
дзяцей і моладзі «Лучынка» ў Мінску.

Аўтар перакладаў на беларускую мову
зборнікаў апавяданняў, шэрагу рэцензіяў і
літаратурна-крытычных артыкулаў. Застаўся
няскончаным яго раман «Золата».

Anton Liavicki (Jadvihin Š.)
1869.01.04 – 1922.02.24

Gudų publicistas, prozininkas ir
dramaturgas.

Studijavo Maskvos universiteto Medicinos
fakultete, už dalyvavimą studentų protestuose
1890-aisiais areštuotas і паšalintas. Kaléjo
Butyrkos kalejime.

1909-1910-aisiais gyveno Vilniuje, куј
laiką dirbo „Naša Nivos“ sekretoriumi, паскui
– Literatūros skyriaus vadovu. Dirbo laikraščio
„Bielarus“ redakcijoje. Buvo techniniu gudų žemес
ūkio журнале „Sacha“ і gudų журнале vaikams і
jaunimui „Lučynka“ Minske redaktoriumi.

Išvertė і гуду kalbą апсакуму рэйкініус,
нemažai recenzijų і literatūros kritikos straipsnių.
Nebaigtas liko ю romanas „Auksas“.

S T P
JADVIHIN Š
JANTON LAVICKI
Bieloruski pismennik
1866–1929

Антон Лявіцкі (Ядвігін Ш.)
Anton Liavicki (Jadvihin Š.)

SV. + PAM
VLADYSLAU PAULUKOUSKI
- VLAD - IUNICKI
BIELARUSKI - BYSHCHIKOV
1893 - 1958

Уладзіслаў Паўлюкоўскі (Улад Ініцкі)
Uladzislau Pauliukouski (Ulad Inicki)

**Уладзіслаў Паўлюкоўскі (Улад Ініцкі)
01.05.1895 - 08.11.1955**

Беларускі паэт, празаік, этнограф, мастак і краязнаўца.

Працаваў у канцылярыі маёнтка князя Радзівіла. Удзельнік грамадзянскай вайны ў Расіі. У сярэдзіне 1920-х г. пераехаў у Вільню. Супрацоўнічаў з Беларускай сацыялістычна-рэвалюцыйнай грамадой. Пісаў у часопісы “Маланка”, “Шлях моладзі”, “Агадзень”. Афармляў мастацкія кніжкі, календары, падручнікі. Быў арыштаваны ў 1926 г. і адбываў зняволенне ў Лукашскай турме.

Другі раз арыштаваны ў 1939 годзе і накіраваны ў канцлагер Картуз-Бяроза. З 1945 да 1948 гг. працаваў дырэктарам Літаратурнага музея А.Пушкіна ў Вільні.

Арыштаваны ў 1948 г.; этапаваны ў Мінск. Быў асуджаны на 10 гадоў лагераў, аднак са зняволення яго вызвалілі ў 1953 г. У родную Вільню Паўлюкоўскі вярнуўся паралізаваным. Аўтар шэрагу перакладаў, вершаў і апавяданняў.

**Uladzislau Pauliukouski (Ulad Inicki)
1895.05.01 – 1955.11.08**

Gudū poetas, prozininkas, etnografas, menininkas ir kraštotoyrininkas.

Dirbo kunigaikščio Radvilos dvaro kanceliarijoje. Dalyvavo Rusijos pilietiniame kare. Apie 1925-uosius persikraustė į Vilnių. Bendradarbiavo su Gudū socialistų revoliucine hramada. Raše žurnalams “Malanka”, “Šliach moladzi”, “Avadzień”. Pavidalino menines knygas, kalendorius, vadovelius. Areštuotas 1926-aisiais ir įkalintas Lukiskių kalejime.

Kitakart suimtas 1939-aisiais ir nukreiptas į Kartuzbiarozos koncentracinę stovyklą. Nuo 1945 iki 1948-ujų direktoriavo A. Puškino literatūros muziejuje Vilniuje.

Areštuotas 1948-aisiais; nukreiptas į Minsk. Buvo nuteistas 10 metų praleisti lageriuose, tačiau paleistas 1953-aisiais. Į gimtajį Vilnių Pauliukouskis grīžo paralyžiuotas.

Станіслаў Станкевіч
1886 -03.02.1964

Беларускі грамадска-культурны дзеяч,
паэт, выдавец.

Працаваў у кнігарні Беларускага
выдавецкага таварыства ў Вільні. З'яўляўся
актыўным удзельнікам беларускага
нацыянальнага руху.

У 1926 годзе заснаваў уласную
беларускую кнігарню, якая дзейнічала да
Другой сусветнай вайны. Удзельнічаў у выданні
беларускага адрыўнога календара і беларускіх
кніг.

Рэпрэсаваны савецкімі ўладамі ў
1945 годзе і высланы на Урал. Праз дзесяць
год вярнуўся на Радзіму і неўзабаве быў
рэабілітаваны.

Аўтар двух зборнікаў вершаў: «Съмех ня
грэх» і «З майго ваконца».

Stanislau Stankevič
1886 – 1964.02.03

Gudų visuomenės ir kultūros veikėjas,
poetas, leidėjas.

Dirbo Gudų leidybinės draugijos knygynے
Vilniuje, aktyviai prisidėjo пrie gudų tautinio
judėjimo.

1926-aisiais ѡкружে nuosavą gudišką
knygyną, veikusį iki Antrojo pasaulinio karo.
Dalyvavo leidžiant gudų stalo kalendorių ir gudų
knygas.

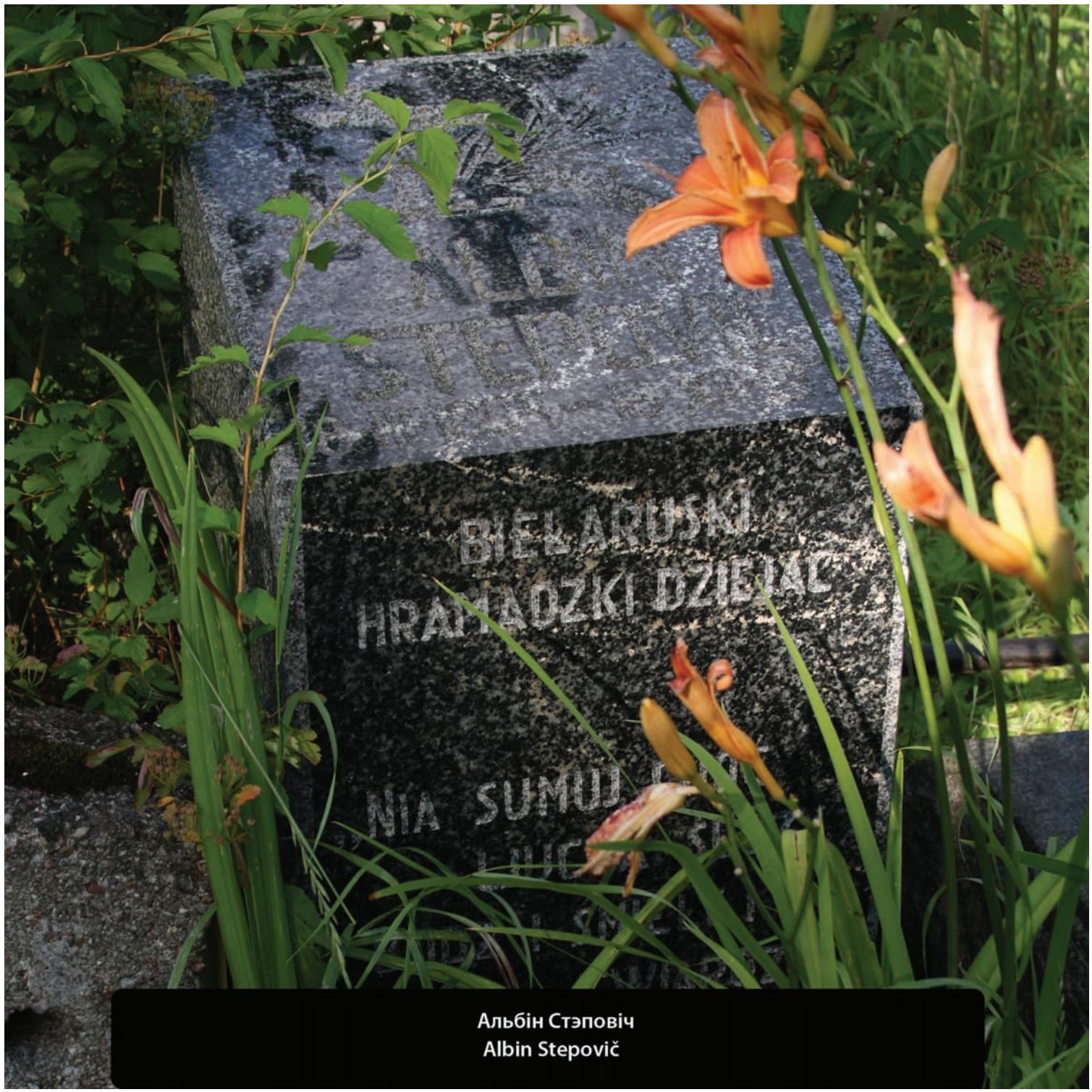
Represuotas sovietų 1945-aisiais ir ištremtas
i Uralą. Po dešimties metų grīzo į tėvynę, netrukus
reabilituotas.

Dvieju eileraščiu rinkinių: „Juoktis ne
nuodémė“ ir „Iš mano lavelio“ autorius.

STANISŁAU
STANKIEVIČ
1886 – 1964
BIEŁARUSKI
AŠVIETNIK

Станіслаў Станкевіч
Stanislau Stankevič

БІЕЛАРУСКИЙ
ГРАДЗКИ ДЗЕЯЧ
АЛЬБІН СУМУДЖЫЧ

Альбін Стэповіч
Albin Stepovič

Альбін Стэповіч
18.03.1894 - 18.12.1934

Беларускі грамадска-культурны і рэлігійны дзеяч, удзельнік беларускага хрысціянскага руху пачатку XX ст., кампазітар і музыказнаўца, літаратурны крытык і публіцыст, выдавец.

Атрымаў адукцыю ў Казанскім і Віленскім універсітэтах. Кіраваў беларускім хорам у Вільні. Выкладаў музыку і спевы ў Віленскай беларускай гімназіі.

Адзін з заснавальнікаў Беларускага кааператыўнага земляробча-прамысловага банку ў Вільні.

Кіраваў віленскай суполкай Беларускага інстытута гаспадаркі і культуры, уваходзіў у яго адміністрацыйна-кіраўнічыя органы. Выбітны дзеяч Беларускай Хрысціянскай Дэмакратыі.

Аўтар навукова-папулярных нарысаў па праблемах беларускай музычнай культуры і нацыянальнай песні.

Albin Stepovič
1894.03.18 – 1934.12.18

Gudų visuomenės, kultūros ir religijos veikėjas, XX a. pr. gudų krikščionių judėjimo dalyvis, kompozitorius ir muzikologas, literatūros kritikas ir publicistas, leidėjas.

Gavo išsilavinimą Kazanės ir Vilniaus universitetuose. Vadovavo gudų chorui Vilniuje. Dėstė muziką ir dainavimą Vilniaus gudų gimnazijoje.

Vienas Gudų kooperacino žemės ūkio ir pramonės banko Vilniuje steigėjų.

Vadovavo Gudų ūkio ir kultūros instituto Vilniaus skyriui, priklausėjo administraciniems struktūroms. Iškilus Gudų krikščioniškosios demokratijos veikėjas.

Populiariojo mokslo apybraižų gudų muzikinės kultūros ir tautinės dainos temomis autorius.

Канстанцін Стэповіч (Казімір Свяжк)
19.02.1890 – 06.05.1926

Беларускі каталіцкі ксёндз, грамадскі дзяч, паэт і музыкант.

Скончыў Пецярбургскую духоўную семінарыю.

Супрацоўнічаў з беларускімі газетамі „Наша Ніва”, „Беларус”.

Ініцыятар адкрыцця беларускіх школаў і актыўны пропагандыст беларускамоўных служэнняў у касцёле.

Аўтар шматлікіх вершаў, літаратурных эсе, публіцыстычных апавяданняў, рэлігійных артыкулаў.

Kanstancin Stepovič (Kazimir Svajak)
1890.02.19 – 1926.05.06

Gudų katalikų kunigas, visuomenės veikėjas, poetas ir muzikantas.

Baigė Peterburgo kunigų seminariją.

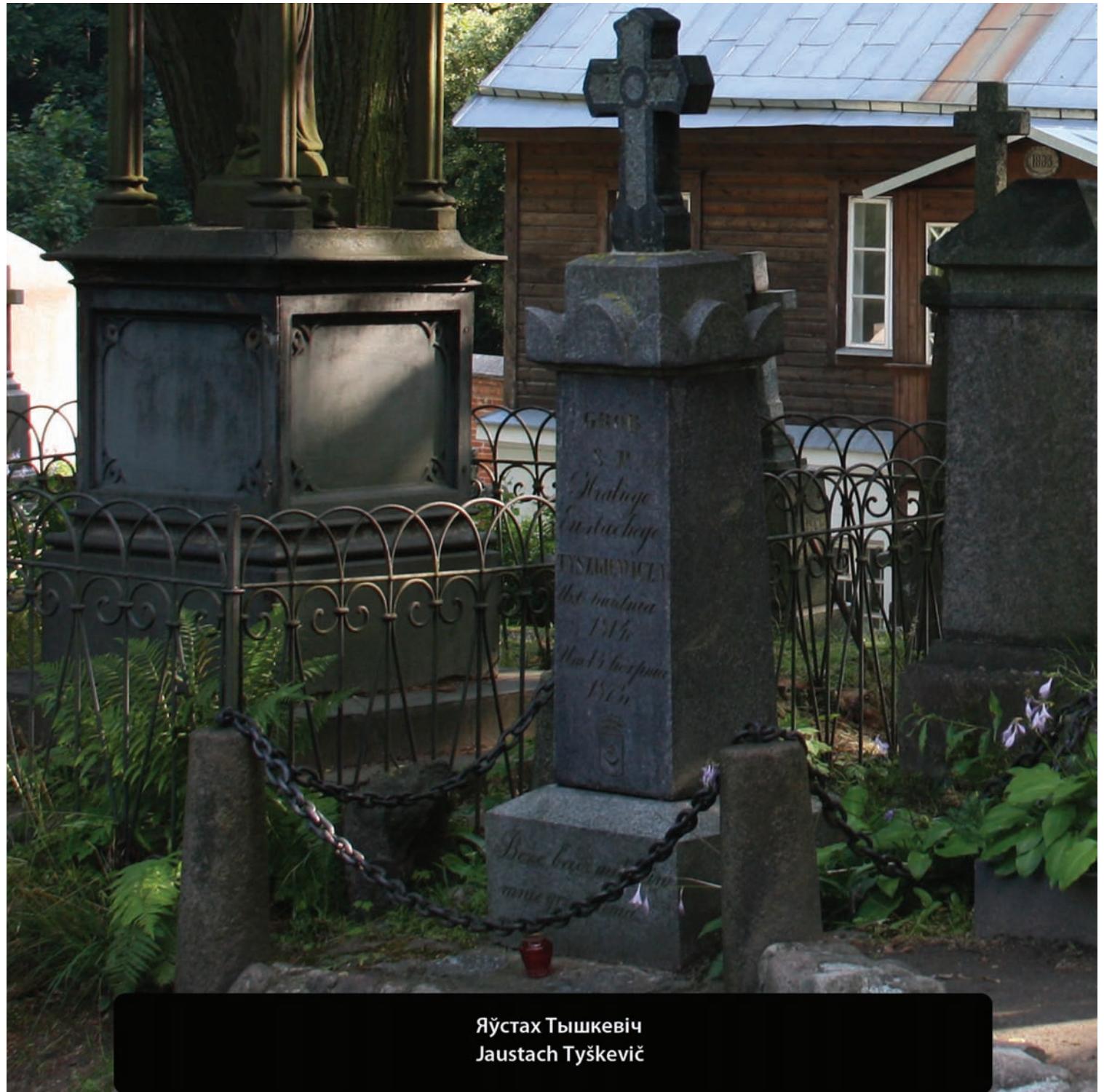
Bendradarbiavo su gudų laikraščiais „Naša Niva“, „Bielarus“.

Inicjavo gudų mokyklų atidarymą, акtyviai propagavo mišias gudų kalba.

Daugelio eiléraščių, literatūros esē, publicistinių аpsakymų, religinių straipsnių autorius.

Канстанцін Стэповіч (Казімір Сваяк)
Kanstancin Stepovič (Kazimir Svajak)

Яўстах Тышкевіч
Jaustach Tyškevič

Яўстах Тышкевіч
18.04.1814 – 08.09.1873

Беларускі археолаг, гісторык, этнограф, краязнаўца, музейлаг і адзін з заснавальнікаў беларускай навуковай археалогіі.

Ганаравы чалец Пецярбургскай Акадэміі навук, чалец Датскага Таварыства аматараў старажытнасці, Стакгольмскай Карапеўскай акадэміі выяўленчага мастацтва і старажытнасцяў, Лонданскага археалагічнага інстытута. Граф, род гербу “Ляліва”.

Вядомы навуковец у галіне гісторыі і археалогіі. Да следчык старажытных курганоў. Тэарэтык адзінага паходжання беларусаў і літоўцаў, а таксама літвінізму. Складальнік Віленскага музея старажытнасцяў. Аўтар шэрагу навуковых кніг, краязнаўчых прац і даследванняў фальклору.

Jaustach Tyškevič
1814.04.18 – 1873.09.08

Gudų archeologas, istorikas, etnografas, kraštotoyrininkas, muziejų specialistas ir vienas gudų mokslinės archeologijos pradininkų.

Peterburgo Mokslų akademijos garbės narys, Danijos Senovės mylėtojų draugijos, Stokholmo Karališkosios dailės ir senienų akademijos, Londono archeologijos instituto narys. Grafas, Lelivos herbo giminė.

Žinomas istorijos ir archeologijos mokslo atstovas. Senovės piliakalnių tyrinėtojas. Gudų ir lietuvių bendros kilmės, taip pat litvinizmo teoretikas. Vilniaus senienų muziejaus sudarytojas. Daugelio mokslinių knygų, kraštotoiros darbų ir таутосакос tyrinéjimų autorius.

Уладзіслаў Талочка
06.01.1887– 14.11.1942

Беларускі каталіцкі святар, гісторык, літаратурны крытык, педагог.

Атрымаў адукцыю ў Віленскай духоўнай каталіцкай семінары і каталіцкім універсітэце ў Інсбургу (Аўстрыя).

Актыўны прыхільнік правядзення каталіцкіх службаў па-беларуску. Стала супрацоўнічаў з літоўскімі культурнымі і асьветніцкімі выданнямі: „Draugija“, „Vadovas“. Публікаваў свае матэрыялы ў часопісе „Dwutygodnik Diecezjalny“. Падтрымліваў выданне беларускага часопіса „Беларус“.

У 1915 - адзін з арганізатараў Віленскага камітэта дапамогі пацярпелым ад вайны і беларускага дзіцячага прытулку „Золак“. Выкладае ў віленскіх беларускіх школах рэлігію і вядзе адмысловыя курсы для непісьменных і працаўнікоў.

Супрацоўнічаў з нямецкім, італьянскім, літоўскім, украінскім, польскім друкам.

З 20-х гадоў XX ст. патрапляў пад рэпрэсіі. З 1938 году загадам віленскага ваяводы прымусова выселены з Вільні.

Uladzislau Taločka
1887.01.06 – 1942.11.14

Гуду каталікү kunigas, istorikas, literatūros kritikas, pedagogas.

Gavo išsilavinimą Vilniaus kunigų каталікų seminarijoje ir каталікų universitete Insburge (Austrija).

Aktyvus mišių gudiškai šalininkas. Nuolat bendradarbiavo su lietuvių kultūros ir švietimo leidiniais: „Draugija“, „Vadovas“. Publikavosi журнале „Dwutygodnik Diecezjalny“. Реме гуду журналу „Bielarus“.

1915-aisiais – vienas Vilniaus komitetо нукентејусіесімс nuo karo paremti ir Gudу vaiku prieglobščio „Zolak“ organizatoriу.

Dėstė Vilniaus гуду mokyklose religiją ir vedė specialius kursus neraštingiesiems ir darbininkams.

Bendradarbiavo su vokiečių, italų, lietuvių, украініеčиų, lenkų spauda.

Nuo XX a. trečiojo dešimtmečio būdavo represuojamas. Nuo 1938-ojo Vilniaus vaivados įsakymu prievara išsiustas iš Vilniaus.

Уладзіслаў Талочка
Uladzislau Taločka

Іван Луцкевіч
Ivan Luckevič

Антон Луцкевіч
Anton Luckevič

Антон Луцкевіч
30.01.1884 - 23.03.1942

Адзін з пачынальнікаў беларускага нацыянальнага руху ў ХХ ст., гісторык, літаратуразнаўца, публіцыст, міністр замежных спраў Беларускай Народнай Рэспублікі.

Адзін з заснавальнікаў Беларускай сацыялістычнай грамады ў 1903 годзе. Арыштаваны ў 1905 годзе.

У 1916 г. заснаваў Беларускую сацыял-дэмакратычную работніцкую группу. З 1918 г. - сябра Беларускай сацыял-дэмакратычнай партыі. Ачольваў Беларускі народны камітэт у Вільні (1916-1919), быў старшынёй віленскай Беларускай рады (1918-1919). Адзін з ініцыятараў абвяшчэння незалежнасці БНР (Акт 25 сакавіка 1918 г.). З каstryчніка 1918 г. па люты 1920 г. старшыня Рады народных міністраў БНР, народны міністр замежных спраў.

Выступаў як крытык, літаратуразнаўца, публіцыст і перакладчык. Адзін з заснавальнікаў і фактычных кіраўнікоў газет «Наша Доля» і «Наша Ніва».

Забіты ў 1942 (магчыма, 1941 ці нават 1946) годзе. На могілках Росы знаходзіцца яго сімвалічнае пахаванне.

Anton Luckevič
1884.01.30 – 1942.03.23

Vienas iš XX a. gudų tautinio sajūdžio pradininkų, istorikas, literatūrologas, publicistas, Gudijos Liaudies Respublikos užsienio reikalų ministras.

Vienas iš Gudų socialistų partijos steigėjų 1903-aisiais. Areštuotas 1905-aisiais.

1916-aisiais įsteigė Gudų socialdemokratų darbininkų grupę. Nuo 1918-ųjų – Gudų socialdemokratų partijos narys. Vadovavo Gudų liaudies komitetui Vilniuje (1916-1919), buvo Vilniaus Gudų тarybos pirmininku (1918-1919). Vienas iš Gudijos Liaudies Respublikos nepriklausomybės paskelbimo iniciatorių (1918-ųjų kovo 25-osios Aktas). Nuo 1918-ųjų spalio iki 1920-ųjų vasario buvo GLR Liaudies ministru тarybos pirmininku, užsienio reikalų liaudies ministru.

Dirbo kritiku, literatūrologu, publicistu, vertėju. Buvo vienas laikraščių „Naša Dolia“ ir „Naša Niva“ steigėjų bei faktinių vadovų. Nužudytas 1942, galbūt 1941-aisiais ar net 1946-aisiais. Rasų kapinėse – jo simbolinė kapavietė.

Іван Луцкевіч
28.05.1881- 20.08.1919

Адзін з пачынальнікаў беларускага нацыянальнага руху XX ст., беларускі археолаг і этнолаг, калекцыянер.

Адзін са стваральнікаў Беларускай рэвалюцыйнай грамады ў Пецярбургу, актыўны ўдзельнік рэвалюцыйных дзеянняў Беларускай сацыялістычнай грамады ў Мінску. З'яўляўся адным з ініцыятараў выдання беларускіх газет “Наша Доля”, “Наша Ніва”, “Гоман”, а таксама стварэння беларускіх кнігавыдавецтваў.

Іван Луцкевіч з братам Антонам былі ініцыяタрамі стварэння Беларускай Народнай Рэспублікі.

Ініцыятар стварэння Віленскай беларускай гімназіі ў Вільні. Асноваўкладальнік збору Віленскага беларускага музея.

Цяжка хварэў на сухоты. Лячэнне на курорце ў польскіх Закапанах не дапамагло, і ў 1919 годзе Іван Луцкевіч памёр. Прах Івана Луцкевіча, прывезены з Польшчы ў 1991 г., быў перазахаваны на віленскіх могілках Росы.

Ivan Luckevič
1881.05.28- 1919.08.20

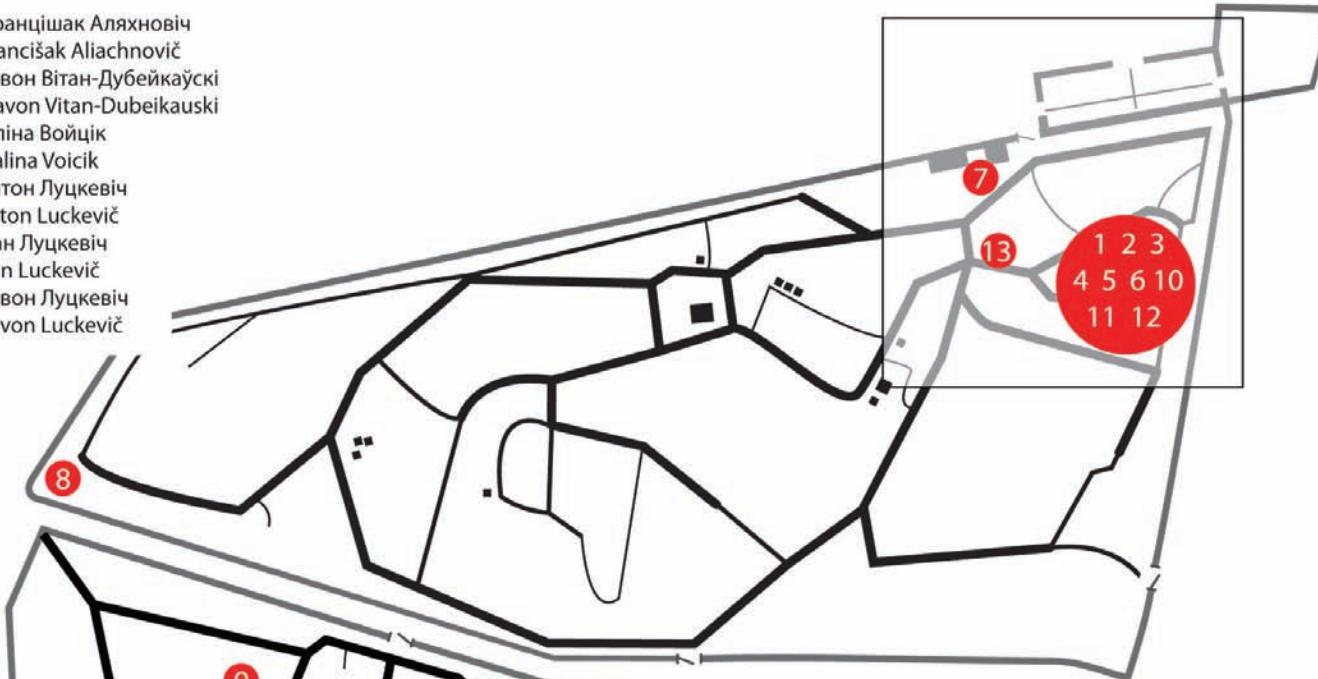
Vienas iš XX a. gudų tautinio sajūdžio pradininkų, gudų archeologas ir etnologas, kolekcionierius.

Vienas iš Gudų revoliucinės hramados Peterburge įkūrėjų, aktyvus Gudų socialistų hramados revoliucinių veiksmų Minske dalyvis. Buvo vienas gudų laikraščiu „Naša Dolia“, „Naša Niva“ ir „Homan“ leidimo, taip pat gudų leidyklų įsteigimo iniciatorių.

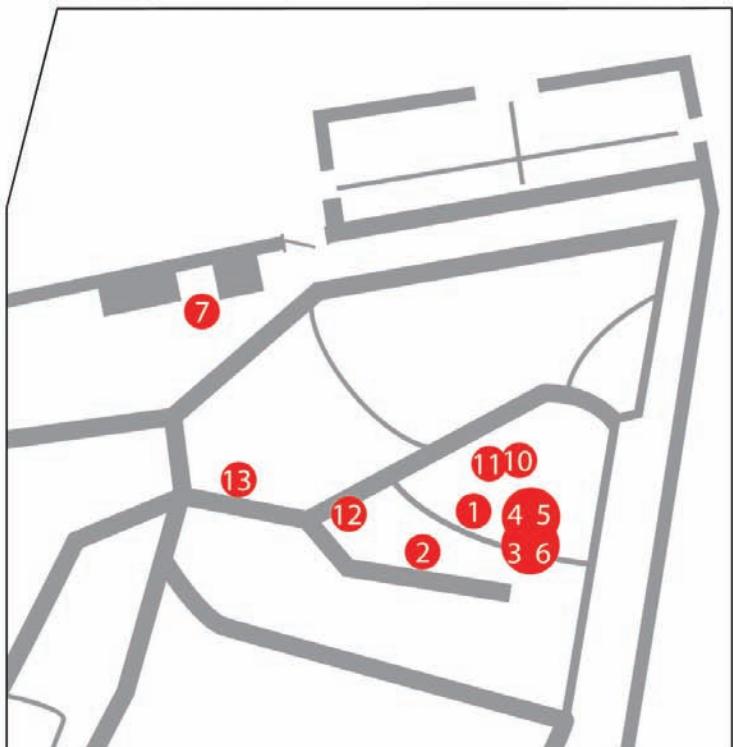
Ivanas Luckevičius kartu su broliu Antonu buvo Gudijos Liaudies Respublikos pradininkais. Vilniaus gudų gimnazijos įkūrimo Vilniuje iniciatorius, pagrindinis Vilniaus gudų muziejaus sudarytojas.

Sunkiai sirgo džiova. Gydymas Lenkijos Zakopanės kurorte nepadėjo, 1919-aisiais Ivanas Luckevičius mirė. Jo палаikai parvezti iš Lenkijos 1991-aisiais ir perlaidoti Rasose.

- Францішак Аляхновіч
Francišak Aliachnovič
- Лярон Вітан-Дубейкаўскі
Liavon Vitan-Dubeikauski
- Галіна Войцік
Halina Voicik
- Антон Луцкевіч
Anton Luckevič
- Іван Луцкевіч
Ivan Luckevič
- Лярон Луцкевіч
Liavon Luckevič

- Антон Лявіцкі (Ядвігін Ш.)
Anton Liavicki (Jadvihin Š.)
- Уладзіслаў Паўлюкоўскі (Улад Ініцкі)
Uladzislau Pauliukouski (Ulad Inicki)
- Станіслаў Станкевіч
Stanislau Stankevič
- Альбін Стэпавіч
Albin Stepovič
- Канстанцін Стэпавіч (Казімір Сваяк)
Kanstancin Stepovič (Kazimir Svajak)
- Уладзіслаў Талочка
Uladzislau Taločka
- Яўстах Тышкевіч
Jaustach Tyškevič

Пасляслоўе

Pabaigai

Безумоўна, гэтае выданне – толькі маленъкая кропля ў акіяне беларускай гісторыі ў Вільні. Гэтая гісторыя патрабуе дыялогу паміж усімі краінамі: Беларуссю, Літвой, Польшчай ды іншымі. Гэта праца на доўгія дзесяцігоддзі. Заўжды з чагосьці трэба пачынаць. Пра гісторыю беларусаў у Вільні (і на Віленшчыне) выдадзена не так шмат кніг. Самым яскравым прыкладам такой літаратуры стала кніга “Вандроўкі па Вільні”, якая і натхніла на выданне гэтай часткі серыі “Сучасная беларуская прысутнасць у Вільні”.

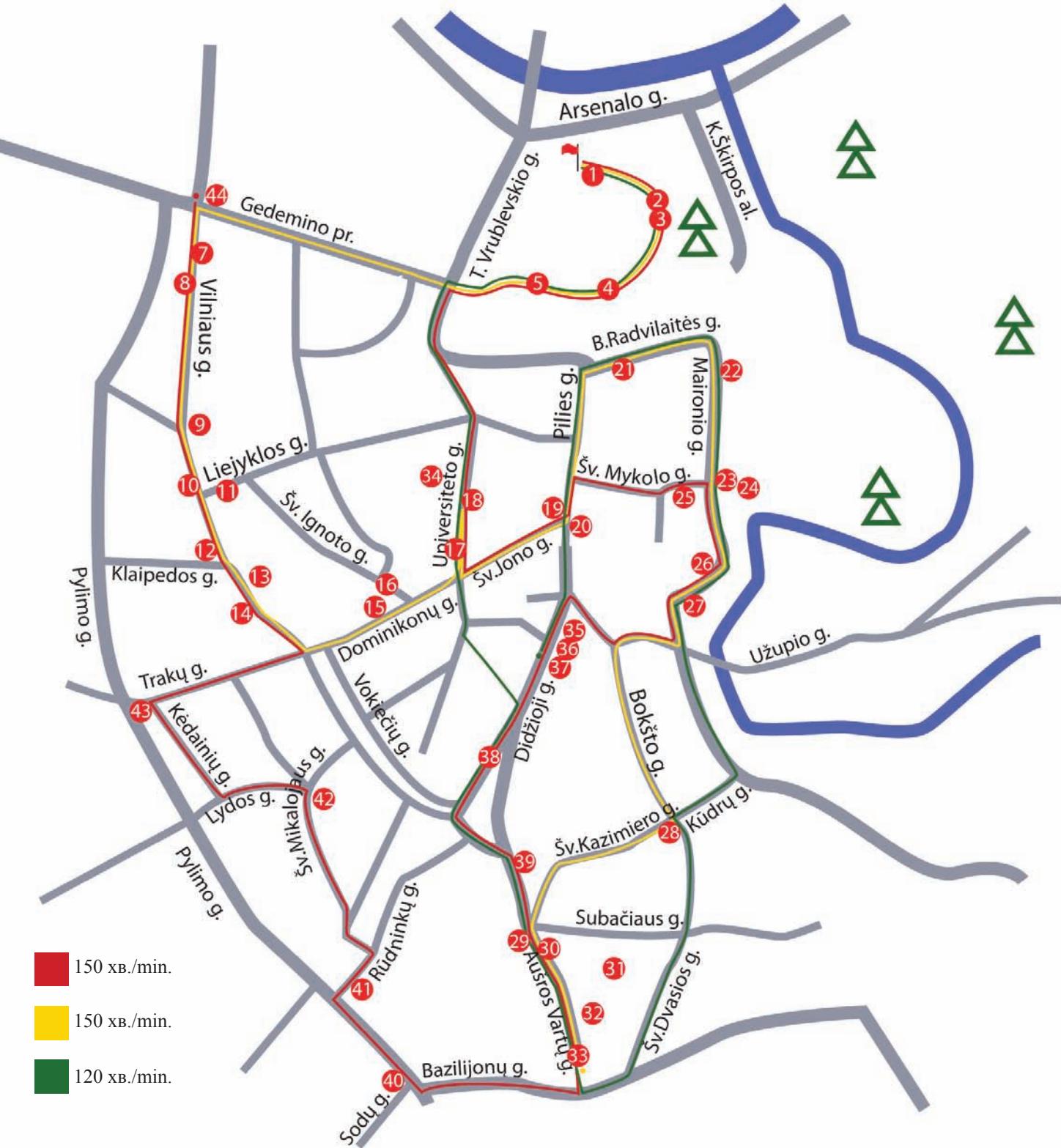
Варта, каб усе разумелі, што гісторыя не можа быць толькі “чорнай” ці толькі “белай”. “Палітра фарбаў” самая розная, але самае галоўнае ў гэтай “палітры” – знайсці той “колер”, які быў бы прыимальны для ўсіх.

Час крыўдаў ды канфрантаций амаль мінуў, прыйшоў новы час. Час дыялогу і дыскусіі. Да таго ж, людзі паступова ўсведамляюць, што галоўнае ў жыцці тое, што аб'ядноўвае ўсіх нас, а не тое, што нас раз'ядноўвае. І так павінна быць.

Be abejo, šis leidinys – tai tik mažas lašas gudų Vilniaus istorijos jūroje. Ši istorija reikalauja dialogo tarp visų šalių: Gudijos, Lietuvos, Lenkijos ir kitų. Tai – darbas dešimtmečiam.

Visad reikia nuo kažko прадэti. Apie Vilniaus (ir Vilniaus krašto) гудų istoriją išleista не пер daugiausia knygą. Ryškiausias tokios literatūros павыздыс yra knyga „Kelionės po Vilniu“, kuri ir įkvėpė išleisti šią serijos dalį.

Derētu suprasti, jog istorija negali бūti тік „juoda“ ar тік „balta“. Spalvų ывairovę yra labai didelė, ir сvarbu rasti висіems priimtiniausią. Nuoskaudų ir konfrontаціју лаikas beveik praeityje, atéjo nauji laikai. Dialogo ir diskusijos лаikai. Be то, žmonës ilgainiui suвокіа, kad gyvenіme svarbiausia tai, kas mus вienija, o не tai, kas skiria. Taip іr turi бūti.

Маршруты/ Maršrutai

1. Помнік Міндоўгу і Нацыянальны музей/ Paminklas Mindaugui ir Nacionalinis muziejus
2. Верхні замак і вежа Гедыміна/ Aukštutinė pilis ir Gedimino bokštas
3. Магчымая маўгіла Каліноускага/ Numanomas Kalin ausko kapash
4. Палац валадароў ВКЛ/ LDK Valdovų rūmai
5. Кафедральны сабор/ Arkikatedra Bazilika
6. Бібліятэка Барыса Даніловіча/ Baryso Danilovičiaus biblioteka
7. Рэдакцыя газеты “Наша Ніва” 1913 - 1914 гг./ Laikraščio “Naša Niva” redakcija 1913 - 1914 m.
8. Рэдакцыя газеты “Наша Доля”/ Laikraščio “Naša Dolia” redakcija
9. Палац Радзівілаў/ Radviļų rūmai
10. Мемарыяльная дошка ў гонар Б. Тарашкевіча/ Branislavo Taraškevičiaus atminimo lenta
11. Дом Янкі Пазняка/ Jankos Pazniako namai
12. Дом настаўніка (першая пастаноўка камедыі Я. Купалы “Паўлінка”)
Mokytoju namai (pirmas J. Kupalo komedijos “Paulinka” pastatymas)
13. Касцёл Св. Кацярыны/ Šv. Kotrynos bažnyčia
14. Беларускі банк/ Gudų bankas
15. Касцёл Св. Духа/ Šv. Dvasios bažnyčia
16. Мемарыяльная дошка ў гонар Кастуся Каліноўскага/ Kosto Kalinausko atminimo lenta
17. Друкарня Марціна Кухты/ Martyno Kuktos spaustuvė
18. Віленскі ўніверсітэт/ Vilniaus universitetas
19. Касцёл Св. Яна/ Šv. Jonų bažnyčia
20. Дом сігнатараў/ Signatarų namai
21. Мемарыяльная дошка у гонар У. Сыракомлі/ V. Sirokomlės atminimo lenta

22. Беларускі народны дом/ Gudų tautos namai
23. Касцёл Св. Ганны/ Šv. Onos bažnyčia
24. Касцёл бернардынцаў/ Bernardinų bažnyčia
25. Касцёл Св. Міхала. Месца службы Адама Станкевіча/
Šv. Mykolo bažnyčia. Adamo Stankevičiaus mišių vieta
26. Мемарыяльная дошка ў гонар Р. Шырмы/ R. Šyrmos atminimo lenta
27. Прачысценскі сабор/ Skaisčiausios Dievo motinos cerkvė
28. Дом Браніслава Тарашкевіча/ Branislavo Taraškevičiaus namai
29. Базыльянскія муры/ Bazilijonų mūrai
30. Беларускі інстытут гаспадаркі і культуры/
Gudų ūkio ir kultūros institutas
31. Царква Св. Духа/ Šv. Dvasios cerkvė
32. Касцёл Св. Тэрэзы/ Šv. Teresės bažnyčia
33. Вострая Брама/ Aušros Vartai
34. Прэзідэнцкі палац/ Prezidentūra
35. Пятніцкая царква/ Šv. kankinės Paraskevos cerkvė
36. Палац Хаджевічаў/ Chodkevičių rūmai
37. Царква Св. Мікалая/ Šv. Mikalojaus cerkvė
38. Мемарыяльная дошка ў гонар Ф. Скарыны/
P. Skorinos atminimo lenta
39. Касцёл Св. Казіміра/ Šv. Kazimiero bažnyčia
40. Рэдакцыя газеты “Наша Ніва” 1907 г/
Laikraščio “Naša Niva” redakcija 1907 m.
41. Касцёл Усіх Святых/ Visų Šventųjų bažnyčia
42. Касцёл Св. Мікалая/ Šv. Mikalojaus bažnyčia
43. Віленскі акруговы суд. Месца працы Ф. Багушэвіча
(палац Тышкевічаў)/
Vilniaus apygardos teismas. F. Bahuševičiaus darbo vietė
(Tyškevičių rūmai)
44. Плошча Вінцаса Кудзіркі/ Vinco Kudirkos aikštë

Сучасная беларуская прысутнасць у Вільні

Ля вытокаў незалежнай Беларусі

Сярэдзіна XIX – пачатак XX ст.

Gudai ir jų gyvenimas dabarties Vilniuje

Prie nepriklausomos Gudijos ištakų

XIX a. vid. – XX a. pr.

Працоўная група:

Кіраўнік праекту і аўтар тэкстаў:

Кірыл Атаманчык

Дызайн і фота:

Марта Агосто

Складанне турыстычных маршрутаў:

Дар'я Трус

Пераклад на літоўскую мову:

Вадзім Вілейта

Карэктура тэкстаў:

Кацярына Маціеўская

Вёрстка:

Алесь Герц

Darbo grupė:

Projekto vadovas ir tekstu autorius:

Kiryll Atamanchyk

Dizainas ir nuotraukos:

Marta Agosto

Turizmo maršrutai:

Darya Trus

Vertimas į lietuvių kalbą:

Vadzim Vileita

Tekstu redagavimas:

Katsiaryna Matsiyeuskaya

Maketavimas:

Ales Herz

**Для напісання кнігі былі
выкарыстаныя наступныя
крыніцы:**

**Šaltiniai, pagelbējē rengiant šią
knygą:**

1. Вандроўкі па Вільні / Лявон Луцкевіч. –
Вільня, “Рунь”, 1998. – 160 с.
2. Гісторыя Беларусі канца XVIII – пачатку XX
ст. у дакументах і матэрыялах. Хрэстаматыя /
уклад., навуковы рэдактар А. Ф. Смалянчук. –
Вільня: ЕГУ, 2007. – 302 с.
3. Гісторыя Беларусі найноўшага часу ў
дакументах і матэрыялах. Хрэстаматыя / уклад.
Ю. Бачышча; нав. рэд. А. Ф. Смалянчук. –
Вільня: ЕГУ, 2008.
4. Мадэрная гісторыя Беларусі / Ю. Туранак.
Інстытут беларусістыкі. – Вільня, 2006.
5. Белорусское движение. Очерк истории
национального и революционного движения
белорусов. / Ф. Турук. – Москва, 1921.
6. История Белоруссии / М. В. Довнар-
Запольский. – Минск: “Беларусь”, 2005.
7. “Вікіпедыя. Вольная энцыклапедыя”\
“Беларускі інстытут гаспадаркі і культуры”:
be-x-old.wikipedia.org/wiki/Беларускі_Інстытут_Гаспадаркі_і_Культуры [online 11.10.2009,
22:35]
8. Электронная энциклопедия: www.slounik.org
[online 10.10.2009, 15:46]

Выданне стала магчымым дзякуючы фінансавай падтрымцы Міністэрства замежных спраўаў Літоўскай Рэспублікі, Траставага фонда Еўрапейскага гуманітарнага універсітэта, Міжнароднага грамадскага аб'яднання “Згуртаванне беларусаў свету “Бацькаўшчына” і арганізацыйнай падтрымцы “Аб’яднанага цэнтра беларускіх ініцыятываў” (JUBIC).

Šiam leidiniui atsirasti padėjo finansinė Lietuvos Respublikos Užsienio reikalų ministerijos, Europos humanitarinio universitetu Patikos fondo, Tarptautinės visuomeninės organizacijos “Pasaulio gudų susivienijimas “Tėvynė” ir organizacinė Jungtinio Baltarusijos iniciatyvų centro (JuBIC) parama.

Серыя “Сучасная беларуская прысутнасць у Вільні” выпушчаная адмысловая для азнямлення як беларусаў, так і літоўцаў з гісторыяй і сучасным станам беларусаў на Віленшчыне.

Дзве мовы (беларуская і літоўская), фотаздымкі ды мапы-схемы дадуць вам дадатковыя магчымасці ў пошуку прысутных у выданнях мясцінаў, установаў і інш.

Serija “Gudai ir jų gyvenimas dabarties Vilniuje” išleista specialiai tam, kad ir lietuviai, ir patys gudai galėtų daugiau sužinoti apie tai, kaip šiuo metu Vilniuje sekasi gyventi gudams (baltarusiams).

Dvi kalbos (gudų ir lietuvių), nuotraukos ir žemėlapiai suteiks daugiau galimybių rasti leidiniuose minimas vietoves, įstaigas ir kitą informaciją.

© K. Атаманчык (2009)

© M. Агосто (фота)

